

7. Maj 1788 og i senere, Universitetet betræffende Anordninger er befalet, dem vedkommende.

*) Om Universitetets Stipendier indeholdes Oplysning i A. W. Scheels Universitetsprogram fra 1844 og en kortfattet Udsigt i Universitetsaarbogen 1873—75 S. 132 ff. Opslag om ledige Stipendier gjøres i Universitetsbygningen.

Angaaende det Uformuenhedsbevis (testimonium paupertatis), som skal fremlægges ved Ansøgning om Universitetsstipendier, se Bekj. 24. Jan. 1835."

II. Det akademiske Lærersamfund samt Censorerne ved Universitetets Examina.

1. Om nogle Forandringer i de faste Censorers Tal og Lønning.

Da faste Censorer i Aaret 1871 bleve indførte, tilskrev Ministeriet under 18. April s. A. Formanden for de lægevidenskabelige Censorer, at det, saafremt det ved Fordelingen af Fagene mellem Censorerne maatte findes ønskeligt at faa en 10de Censor beskikket, maatte udbede sig snarest muligt underrettet om, i hvilke Fag han vilde komme til særlig at censurere, for at det fornødne Valg derefter af Ministeriet kunde blive truffet. Der kom imidlertid den Gang ingen Indstilling herom. Først i 1877 blev Sagen i en noget forandret Form bragt frem i en Indstilling af 15. Jan. fra den da værende Formand for de lægevidenskabelige Censorer, Overlæge, Dr. med. Hirschsprung.

Han mindede heri om, at da Censorinstitutionen i Henhold til Lov 25. Marts 1871 traadte i Kraft ved den lægevidenskabelige Examen, bleve de 14 Fag; i hvilke der examineres ved Examens to Afdelinger, fordelt mellem 9 Censorer. Da 2 Censorer skulde være tilstede ved hver Examination, tilfaldt der hver Censor 3 Fag, enkelte af dem endog 4. Betalingen var bestemt til 200 Rd. Paa det Tidspunkt, da der forhandlede om de lægevidenskabelige Censorers eventuelle Stilling, syntes der allerede i det fra 1864 stadig stigende Antal af medicinske studerende at have foreligget tilstrækkelig Erfaring til Begrundelse af en Dom om det betydelige Arbejde, der vilde tilfalde Censorerne. Ved Fastsættelsen af Censorernes Antal og Bestemmelsen af det Honorar, der skulde tildeles dem, var der imidlertid næppe lagt tilstrækkelig Vægt paa de givne Forhold. Først fra Sommeren 1875 bevilgedes der de lægevidenskabelige Censorer et Tilskud af 200 Kr., saa at den aarlige Betaling nu var 600 Kr. Imidlertid var der dog endnu et betydeligt Misforhold tilstede, og dette blev endnu stærkere fremtrædende ved en Sammenligning med Forholdene ved de andre Fakulteter, til hvilke Tilgangen langt fra var saa betydelig, medens Censorerne i alt Fald til Dels vare bedre aflagte. Haabet om, at Antallet af lægevidenskabelige studerende i Aarens Løb dog atter vilde aftage, havde svigtet; der fandtes endnu den samme foruroligende Tilstrømning, ja i Sommeren 1876 indstillede sig til Examens første Del ikke mindre end 41 Kandidater, et Tal, som næppe nogen Sinde tidligere var blevet naaet.

At Censurforretningerne under disse Omstændigheder maatte blive i en ikke ringe Grad byrdefulde, vilde være indlysende, og da med Udlobet af 1ste Halvaar 1877 det Tidsrum af 3 Aar, for hvilket Censorerne vare ansatte, udlob, og en ny Ud nævnelse saaledes forestod, havde de anset Tidspunktet for vel egnet til en Henvendelse til Ministeriet herom. Censorerne mindede om, at Stillingen som Censor fordrede visse Egenskaber, der kun kunde ventes hos Mænd i en modnere Alder, i

hvilken Tiden paa Grund af deres praktiske Livsgjerning ofte var taget stærkt i Beslag. Medens Prøverne ved theologisk og juridisk Embedsexamen for en meget stor Del bestode i skriftlige Afhandlinger, hvis Gjennemlæsning og Bedømmelse Censorerne kunde udføre ganske efter deres Lejlighed, bestod den lægevidenskabelige Embedsexamen langt overvejende af mundtlige Fag, til Dels af meget lang Varighed for hver enkelt Kandidats Vedkommende (Kliniken, kirurgiske Operationer), og da Tiden for disse Prøvers Afholdelse tilmed faldt paa den Del af Dagen, der var den naturlige Arbejdstid for Censorerne i deres private Virksomhed, blev Arbejdet for Censorerne til sine Tider næsten uoverkommeligt. De ansaa derfor en mere tilfredsstillende Ordning af de lægevidenskabelige Censurers Stilling for at være i høj Grad ønskelig, og de udtalte, at en saadan ikke vilde kunne tilvejebringes alene ved en Lønningsforhøjelse, men at derimod en Forøgelse af Censurers Antal vilde være den bedste Løsning af Spørgsmaalet. Som et i denne Retning gaaende Forslag androge de om, at der maatte blive ansat 3 nye Censorer ved den lægevidenskabelige Embedsexamen.

Ministeriet anmodede derefter under 22. Jan. Formændene for de faste Censorer ved de forskjellige Examina om at tage Sagen under Overvejelse. Ministeriet mindede om, at der oprindeligt til Bestridelse af Udgifterne med faste Censorer ved samtlige Examina, hvor disse indrettedes, blev bevilget en samlet Sum af 14,000 Kr. Honorarerne bleve derefter af Ministeriet fastsatte efter et Skjøn om Arbejdets Omfang, der igjen væsentlig betingedes af Antallet af de studerende, som underkastede sig de forskjellige Examina, paa følgende Maade:

ved juridisk	Examen 8 Censorer à 800 Kr.	= 6,400 Kr.
— lægevidenskabelig	— 9 — à 400 —	= 3,600 —
— theologisk	— 4 — à 600 —	= 2,400 —
— statsvidenskabelig	— 2 — à 300 —	= 600 —
— filologisk	— 2 — à 300 —	= 600 —

13,600 Kr.

hvorefter der forbeholdtes til Rejseudgifter . . . . . 400 —

Denne Sum forøgedes ved Finansloven for 1874—75 med 1,800 —

for at sætte Ministeriet i Stand til at forøge de lægevidenskabelige Censurers Honorar fra 400 Kr. til 600 Kr.

og Summen udgjorde saaledes i det hele . . . . . 15,800 Kr.

Naar nu et Misforhold fremkom mellem Honorar og Arbejde ved temporære Svingninger i Antallet af Examinander ved de forskjellige Examina, saa forekom det Ministeriet, at dette, da dog Antallet af de studerende i det hele ikke var i Tiltagende, maatte udjævnes ved en saadan Forandring af Honorarbeløbene ved de enkelte Examina, at disse kom til at staa i et passende Forhold til Antallet af Examinanderne, hvorimod Ministeriet havde ikke ringe Betænkelighed ved at henvende sig til Rigsdagen om en Forhøjelse af Summen, saa meget mere som denne efter det oven for bemærkede allerede i 1874—75 var blevet forhøjet. Ministeriet ønskede det derfor taget under Overvejelse af Formændene for de faste Censorer, hvorvidt de maatte være enige i den af Ministeriet fremsatte Betragtning af Forholdet.

Erklæringen fra Formændene for Censorerne var dateret d. 9. Febr. De bemærkede heri, at hvis der ved Fastsættelsen af Vederlaget til Censorerne skulde

tages Hensyn til de temporære Svingninger i Antallet af Examinanderne, maatte man, da disse ikke forud kunde vides, formentlig fravige den hidtil anvendte Fremgangsmaade, forud at bestemme et aarligt Vederlag, og i Stedet derfor normere et vist Beløb for hver Examinand; men ligesom der, hvis dette skete, ikke kunde opnaas Sikkerhed for, at den i Finansloven bevilgede Sum ikke blev overskredet, hvorfor denne Bevilling i saa Fald formentlig maatte forandres til en kalkulatorisk, saaledes vilde den attraaede Forøgelse af Beløbet til Censorerne ved den lægevidenskabelige Examen ikke kunne opnaas ad denne Vej. Udregnede man nemlig, hvor meget de forskellige Censorers Honorarer i den forløbne Tid havde udgjort, beregnede for hver Examinand, vilde det vise sig, at der paa hver af Examinanderne ved den lægevidenskabelige Examen kom et betydelig større Honorar end paa hver af Examinanderne ved de andre Examina, og Resultatet af en Fordeling efter Examinandantallet vilde altsaa, ganske modsat, hvad der var tilsigtet, blive en Formindskelse af Vederlaget for Censureringen ved den lægevidenskabelige Examen. Tog man f. Ex. Trienniet 1873—75, der i denne Henseende ikke meget afveg fra Trienniet 1872—74, fik man for hver Examinand ved den theologiske Examen et Bidrag til Censorhonorarerne af 52 Kr., ved den retsvidenskabelige Examen af 67 Kr., ved den filologiske af 78 Kr., ved den lægevidenskabelige Examen derimod, naar Censorhonorarerne ved denne for hvert Aar regnedes til den nu fastsatte Sum 5,400 Kr., og det Antal af 135, der havde underkastet sig den hele Examen, lagdes til Grund, af 120 Kr. Et større Antal (157) var vel i samme Tidsrum oppe til den lægevidenskabelige Examens første Del, og det samme havde været Tilfældet i det følgende Aar; men vilde man med Hensyn hertil benytte Gjennemsnitstallet $\frac{135 + 157}{2}$ som Grundlag, vilde

dog for hver lægevidenskabelig Examenskandidat udkomme c. 111 Kr. Ved den statsvidenskabelige Examen viste sig mellem de nævnte to Triennier en betydelig Forskjel, ved det først nævnte for hver Examinand c. 129 Kr., ved det sidst nævnte c. 60 Kr. Skulde den tilsigtede Forhøjelse for de lægevidenskabelige Censorer opnaas, maatte der altsaa yderligere træffes en Bestemmelse om, at der for hver lægevidenskabelig Examinand skulde erlægges et betydelig større Beløb til Censorerne end for enhver Examinand i de andre Fag. Men ligesom det syntes klart, at der maatte blive noget højst vilkaarligt i de Regler, man ad denne Vej kunde komme ind paa, saaledes var det deres bestemte Overbevisning, at, som Vederlaget nu var fastsat ved de forskellige Fag, var det i Virkeligheden ved intet af disse rundeligere, end at det, hvis det blev nedsat, højst sandsynlig vilde have stor Vanskelighed at erholde Censorpladserne besatte paa en tilfredsstillende Maade, og idet de fuldelig anerkjendte, at, som den lægevidenskabelige Examen nu var indrettet, var Vederlaget for denne for lavt, saa de derfor ingen anden Udvej end, saa snart som derfor var nogen Mulighed, at søge denne Mangel afhjulpet ved en forhøjet Finansbevilling, hvilket de paa det varmeste anbefalede.

Da Ministeriet imidlertid vedblivende havde Betænkelighed ved at henvende sig til Rigsdagen om den til den foreslaaede Udvidelse af Antallet af Censorerne nødvendige yderligere Pengebevilling, forespurgte det i Skrivelse af 20. Febr. 1877 hos de juridiske Censorer, hvorvidt de maatte være villige til at overtage samme Hverv for Trienniet 1877—80, naar Honoraret bestemtes til samme Beløb som ved theologisk og lægevidenskabelig Embedsexamen, nemlig 600 Kr. aarlig. Da

alle Svarene lode bekræftende, tilskrev Ministeriet under 28. Marts Formanden for de lægevidenskabelige Censorer, at det herefter saa sig i Stand til at stille et Beløb af 1,600 Kr. aarlig til Disposition for 3 nye Censorer ved lægevidenskabelig Examen. Ministeriet begjærede derhos Forslag til Fordelingen af dette Beløb mellem de nye Censorer. I Skrivelse af 7. April foreslog Overlæge Hirschsprung, at Beløbet, da Arbejdet vilde blive lige betydeligt for hver af de tiltrædende Censorer og næppe kunde ordnes paa anden Maade, deltes ligelig mellem dem. Dette bifaldtes af Ministeriet ved Skrivelse af 20. April, saaledes at altsaa det hver tilfaldende Beløb udgjør 533 Kr. 33 Ø.

2. Forhandling om en forandret Ansættelsesmaade af extraordinære Docenter.

Ved Skrivelse til Konsistorium af 11. Avg. 1876 indledede Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet, foranlediget ved tvende Ansøgninger om Ansættelse som extraordinære Docenter, over hvilke Konsistorium havde ytret sig, en Forhandling angaaende Forandringer i de hidtil fulgte Regler for Ansættelsen af saadanne Docenter. De jævnlig til Ministeriet indkommende Begjæringer fra yngre Videnskabsmænd om at træde i Forhold til Universitetet som extraordinære Docenter i en eller anden Forstand havde, bemærkede Ministeriet, fremkaldt det Ønske hos det, at det maatte blive taget under alvorlig Overvejelse, hvorledes man i Fremtiden burde stille sig til slige Begjæringer, og navnlig hvorvidt det fra Universitetets Side maatte anses for ønskeligt, at yngre Kræfter i noget større Omfang end hidtil knyttedes til det. Vort Fædreland havde kun et Universitet, og Lærerpladsernes Antal ved dette var af Hensyn til de Pengemidler, over hvilke der kunde raades, indskrænket til det allernødvendigste; af samme Hensyn fandt, med sjældne Undtagelser, Afskedigelse kun Sted paa Grund af Alder eller Svagelighed. Følgen heraf maatte nødvendigvis blive, at Lærerkrafternes Fornyelse i Regelen kun kunde gaa langsomt, og at den stundom snart paa et, snart paa et andet Punkt kunde standse, endogsaa for længere Tid. Ligesom det paa den ene Side ganske vist ikke var ønskeligt, at der i Universitetets Lærerpersonele fandt en altfor hurtig Vexlen Sted, saaledes vilde det paa den anden Side ikke kunne være andet, end at en altfor sjælden Optagelse af nye Kræfter maatte føles som en Mangel, især i en Tid, da Videnskaben og mange dermed i Forbindelse staaende Livsforhold udviklede sig med en maaske aldrig før kjendt Hurtighed, idet det kunde faa Udseende af, at Universitetet til Dels stod uden for Bevægelsen, eller at dog i alt Fald Videnskabens officielle Repræsentant i et eller andet Fag ikke længere fuldt bar og ledede den videnskabelige Rørelse. Det var en bekjendt Sag, at der i de senere Aar hyppig hørt Udtalelser, der gik i den her antydede Retning, men udtrykte i stærkere Ord, og at der oftere paa Grundlag deraf gjordes Forsøg paa at vække en Stemning mod Universitetet og til Dels mod al videnskabelig Dannelse. Det var ligeledes bekjendt, at, hvor uretfærdige de udtalte Domme end maatte befindes at være, bleve de ikke altid uden Indflydelse paa den almindelige Mening, ligesom de i nogle Tilfælde syntes at have været bestemmende med Hensyn til den lovgivende Magts Stilling til, hvad der stod i Forbindelse med den højere Dannelse, særlig Universitetet. Men derved skadedes baade dette og dets Formaal.

Det fortjente derfor vistnok at komme under Overvejelse, om der lod sig finde Midler, hvorved der kunde bødes paa de oven for antydede Misligheder, og derved de Mistydninger forebygges, som efterhaanden var komne til Orde og havde efterladt sig Følger. Øjet maatte da fæste sig paa det, der kunde tænkes at danne Grundvolden for Klager og Anker; men denne var uden Tvivl at søge i vort Universitets ved Nødvendighedens Tryk indskrænkede Forhold og deraf følgende Begrænsning i Lærerkræfterne. Navnlig lod det sig formentlig ikke nægte, at yngre, fuldt kompetente Kræfter ofte bleve ubenyttede til Skade for dem selv og for Videnskaben, fordi der under vore smaa Forhold ikke var Mulighed for at skaffe dem en passende ydre Stilling, saa vel i pekuniær som i andre Henseender. At her var en Trang at afhjælpe, erkjendtes ogsaa ved Sorø Akademis Gjenoprettelse i 1821, idet man særlig dermed forbandt den Hensigt at aabne unge, talentfulde Videnskabsmænd i visse Fag en fast Ansættelse, der kunde bane dem Vejen til Professorater ved Universitetet, jfr. Koll. Tid. 1821 S. 343 og Selters Aarvog for 1847 S. 59. Men Udsigterne til ad denne Vej at udfylde et Savn og tillige forskaffe Universitetet en frugtbar Tilgang forsvandt ved Akademiets Nedlæggelse i 1848, og den eneste Vej, der i den senere Tid havde været kjendt, var Ansættelsen af ekstraordinære Docenter ved Universitetet, og hertil maatte man vistnok ogsaa for Fremtiden se sig henvist. Men til fast Ansættelse udkrævedes der den lovgivende Magts Samtykke i hvert enkelt Tilfælde, et Samtykke, der ofte havde vist sig vanskeligt at erholde, stundom ikke havde kunnet opnaas. Efter den hidtil fulgte Praxis havde den faste Ansættelse derhos været en Betingelse for, at vedkommende havde kunnet opnaa Sæde og Stemme i det Fakultet, hvorunder han hørte, og derved for, at han overhovedet havde kunnet komme til at slutte sig nærmere til Universitetets Organisme.

Ministeriet mente da, at det kunde være tilraadeligt at gjøre et Forsøg paa i et videre Omfang end hidtil og under noget friere Former end de tilvante at drage yngre videnskabelige Kræfter ind i Universitetsvirksomheden. Men for at dette skulde kunne lykkes, var det vistnok nødvendigt i Regelen at opgive den faste Ansættelse for de ekstraordinære Docenter og dermed da ogsaa denne som Betingelse for at kunne erholde Sæde og Stemme i vedkommende Fakultet. Klarest vilde Forholdet derefter formentlig blive, naar Udnævnelsen til ekstraordinær Docent skete paa et bestemt Aaremaal, i hvilken Henseende 5 Aar vistnok kunde anses for en passende Tidsgrænse. Baade efter Forholdets Natur, navnlig da der som alleroftest vilde blive Tale om yngre Videnskabsmænd, og fordi Universitetets Pengeforhold krævede den største Sparsommelighed, burde der formentlig kun tænkes paa lavere Lønninger; maaske kunde man som den almindelige Regel, fra hvilken dog under særlige Omstændigheder kunde gjøres Undtagelser, bestemme sig for Lønninger ikke over 1,000 Kr. Selv med en saadan Begrænsning vilde det imidlertid være nødvendigt at erhverve en Lovbevilling i dette Øjemed.

Efter Ministeriets Begjæring indhentede Konsistorium Erklæringer fra samtlige Fakulteter angaaende den her fremsatte Tanke.

Det theologiske Fakultet ytrede (13. Oktbr. 1876), at man med Tak maatte paaskjønne Ministeriets Interesse for at drage yngre videnskabelige Kræfter ind i Universitetsvirksomheden. Saa længe der ikke var Tale om at indskrænke Antallet af de faste Lærerpladser, kunde Lærerkræfternes Forøgelse kun være Universitetet velkommen. Alligevel kunde Fakultetet ikke tilbageholde en Tvivl om,

hvorvidt der opnaaedes noget væsentligt ad den af Ministeriet foreslaaede Vej. Naar saadanne Ansættelser af unge Mænd skulde holdes inden for de Grænser, som Universitetets Tarv og Værdighed foreskrev, maatte de forudsætte Besiddelsen af en akademisk Grad eller, i Mangel deraf, af saadanne videnskabelige Ydelser, at det vedkommende Fakultet turde give Ansøgeren sin anbefaling, da den omtalte Foranstaltning ellers let kunde blive Vejen til at fremme Middelmaadigheden, idet nemlig Kandidater, der endnu ikke vare komne synderlig ud over det Maal, der kræves til theologisk Examen, kunde ønske at optræde som Docenter ved Universitetet. Men var vedkommende virkelig kvalificeret, vilde der næppe opnaas noget ved en Ansættelse som den foreslaaede. Enhver, som havde erhvervet en akademisk Grad, havde dermed Ret til at holde Forelæsninger, og Universitetet kunde i det Smithske Stipendium byde de særlig lovende unge Mænd en Understøttelse af samme Størrelse som den Løn, der her var foreslaaet. Ministeriet antydede selv, at der paa ingen Maade med selve denne Ansættelse skulde være givet en Fortrinsret til ledige Professorater, et Forbehold, hvorpaa der ganske vist maatte lægges Vægt. Men saa let som dette var at opstille som en Fordring, saa vanskeligt vilde det være at gennemføre i Virkeligheden. Dels vilde det være overmaade vanskeligt at skaffe sig paalidelig Kundskab om, hvad Værd de holdte Forelæsninger havde haft, og dels vilde der, naar en ung Mand blot havde vist nogenlunde Dygtighed, altid være Utilbøjelighed til at udelukke ham fra den attraaede Livsvej, selv om man kun havde ringe Forventninger om ham.

Naar det end videre var foreslaaet at give de saaledes ansatte Sæde og Stemme i det vedkommende Fakultet, maatte Fakultetet paa det bestemtteste fraaade dette, efterdi det vilde være at sætte Kræfter, der endnu arbejdede paa Prøve, ind i Styrelsen af den Institution, de attraaede at tjene. Et Fakultets Optræden i det hele og navnlig de Erklæringer, der afeskes det, kunde kun tabe i Vægt, naar Majoritet eller Minoritet var afhængig af, hvorledes disse uprøvede Medlemmer stillede sig. Man vilde bedst indse, hvor besynderlig en saadan Deltagelse i Fakultetets Forhandlinger vilde være, naar f. Ex. Gjenstanden for disse ene var de værdigste Ansøgers Adkomst til et ledigt Professorat.

Men naar de omtalte Fordele ikke kunde tilstaaes uden at gjøre saadanne Ansættelser til en Mislighed for Universitetet, saa Fakultetet ikke, at en Foranstaltning som den foreslaaede kunde faa nogen Betydning for Universitetets Fremtids Udvikling. Der vilde ikke derved aabnes andre Veje eller Vilkaar for yngre Kræfters Erhvervelse end de, der allerede nu existere. Derimod troede Fakultetet, at det ved en Modifikation i Anvendelsen af de paatænkte Pengemidler vilde være muligt at gjøre Universitetet en virkelig Tjeneste. Thi medens et ikke ubetydeligt Antal begyndende Videnskabsdyrkere kunde opnaa saadanne mindre Understøttelser, savnede man nogle færre, men større Lønninger for de langt mindre hyppige Tilfælde, hvor der fandtes virkelig betydelige videnskabelige Kræfter, som Universitetet maatte have særlig Interesse af at kunne knytte nærmere til sig, men for hvilke ingen normerede Pladser i Øjeblikket vare ledige. Universitetet savnede Midler til at fastholde saadanne Mænd og berede dem Vilkaar til at leve uforstyrret for videnskabelige Studier; en Understøttelse af kun 1000 Kr. aarlig vilde ikke kunne fritage dem for at maatte søge Erhverv paa anden Maade, og de vilde saaledes ikke kunne hengive sig til et grundigt Studium af deres Videnskab, der gjorde Fordring paa deres udelte Tid. Hvis enkelte bedre lønnede An-

sættelser kunde opnaas, troede Fakultetet, at der var al Grund til at være Ministeriet taknemlig; men den i Ministeriets Skrivelse paatænkte Foranstaltning maatte Fakultetet af oven nævnte Hensyn bestemt fraraade.

Det rets- og statsvidenskabelige Fakultet udtalte (20. Sept.), at det store Antal Vakancer, som i de sidste Aartier vare indtrufne i Fakultetet, havde haft til Følge, at der ikke havde gjort sig nogen Trang gjældende til Ansættelse af extraordinære Docenter i de Videnskabsfag, der hørte til Fakultetets normerede Omraade. I de nu værende Fakultetsmedlemmers Embedstid var der, saa vidt det erindredes, heller ikke forebragt Fakultetet noget Andragende om saadan Ansættelse. Derimod havde der i det Tidsrum, som gik forud for Slesvigs Afstaaelse, været beskikket extraordinære Docenter til at holde Forelæsninger over slesvigsk Ret, og i de sidste Aar havde der været Spørgsmaal om Ansættelse af en extraordinær Docent til at foredrage den særlige islandske Ret; men til denne Art af extraordinære Docenter sigtede Ministeriets Skrivelse vistnok ikke. Det var imidlertid en Selvfølge, at Forholdene ogsaa for det rets- og statsvidenskabelige Fakultets Vedkommende i Tidens Løb vilde kunne stille sig saaledes, at den samme Trang til Ansættelse af extraordinære Docenter i Fakultetets normerede Lærefag vilde kunne gjøre sig gjældende som i de øvrige Fakulteter.

Hvad Sagen i sin Almindelighed angik, forekom det Fakultetet, at den frembød to Sider, som vel burde holdes ude fra hinanden. En yderligere Indskrænkning i de fast ansatte Docenters Tal end den, som var givet med de nu værende Forhold, vilde vistnok være aldeles utilraadelig. Tvært imod maatte det anses for særdeles ønskeligt, om en Forøgelse af de til dette Ojemed henlagte Midler kunde finde Sted. De Forhold, paa hvilke Ministeriet selv havde henpeget i sin Skrivelse, at vi her i Landet kun havde et Universitet, og at en alt for hurtig Vexlen i Universitetets Lærerpersonele ikke i og for sig kunde anses for ønskelig, vilde nødvendigvis medføre, at der til Tider fremstod yngre Videnskabsmænd af en almindelig anerkjendt fremragende Dygtighed og med et saa afgjort Talent for produktiv videnskabelig Virksomhed, at det med Sikkerhed kunde siges at ville blive et Tab for Universitetet, om disse Mænd ved at indtræde i andre Livsstillinger skulde undrages fra Virksomhed i Universitetets Tjeneste. Ønsket om at knytte saadanne Mænd til Universitetet vilde kunne være meget levende, om der end ikke paa den Tid var nogen nær Udsigt til, at der vilde indtræde en Vakance i de for det paagjældende Fag normerede Professorater. De foran nævnte Forhold kunde fremkomme ikke blot med Hensyn til Lærefag, som vare repræsenterede ved normerede Professorer, men ogsaa med Hensyn til saadanne Videnskabsfag, for hvilke det ikke var anset for nødvendigt at have noget fast Professorat, i det Tilfælde nemlig, at der til en vis Tid her i Landet fandtes en Personlighed, som havde lagt en ganske særlig Dygtighed i det paagjældende Fag for Dagen. For at Universitetet imidlertid i slige Tilfælde skulde kunne naa det tilsigtede Maal, at knytte vedkommende paa en varig Maade til sig, vilde det under almindelige Forhold være nødvendigt, at der gaves ham en fast Ansættelse og en Løn, som stod i passende Forhold til hans Dygtighed og videnskabelige Betydning, hvad ikke vilde være Tilfældet med en Lønning af 1000 Kr. om Aaret. Det var jo ogsaa den her angivne Tanke, som i sin Tid laa til Grund for Anordningen af Kontoen til videnskabelige Formaals Fremme paa Universitetets Normalreglement, og denne Konto fandtes jo endnu paa Universitetets Budget. I Tidernes Løb var

den imidlertid blevet saaledes belastet med forskjellige faste Udgifter, at der paa samme ikke var noget tilovers til Ansættelse af nye Docenter, hvorfor det vilde være særdeles ønskeligt, om den lovgivende Magt vilde bevilge en Forhøjelse af Kontoen til det her omtalte Ojemed. At den her nævnte Klasse af extraordinære Docenter burde have Sæde og Stemme i vedkommende Fakultet, var en Selvfølge.

Forskjelligt herfra var derimod det Spørgsmaal, om det ikke maatte være ønskeligt, at der paa Universitetets Budget havdes en Konto, som kunde benyttes til Understøttelser til yngre Videnskabsmænd, som havde godtgjort en saa betydelig videnskabelig Dygtighed, at deres fortsatte Studier maatte anses for at være i Videnskabens og Universitetets Interesse, og som derhos ønskede at prøve deres Kræfter i Forelæsnings Virksomheden. For en Del vilde en saadan Konto komme til at virke i lignende Retning som det Smithske Stipendium for videre komme, og det vilde vel ogsaa oftere blive Tilfældet, at Understøttelse af samme blev tillagt de mere fremragende blandt dem, som havde nydt eller endnu nød det Smithske Stipendium. Men ved Siden heraf vilde en saadan Konto have til Formaal at fremkalde en Forelæsningsvirksomhed, der i og for sig kunde være af Betydning for Universitetet og tillige danne en heldig Forskole for fast Ansættelse ved dette. En Understøttelse af denne Konto burde vel derfor være knyttet til den Forudsætning, at vedkommende skulde holde Forelæsninger i sit Fag; men der kunde dog ikke være Spørgsmaal om at gjøre denne Forudsætning til en Forpligtelse af samme Udstrækning som den, der gjælder for de faste Docenter. Der maatte saaledes vistnok tillægges dem, hvem denne Konto kom til gode, frit Valg med Hensyn til Forelæsningsæmner, og man burde end ikke forlange af dem, at de i hvert Halvaar skulde holde Forelæsninger. Efter Understøttelsens hele Karakter burde den være midlertidig og behøvede maaske ikke at overstige et Beløb af 1000 Kr. om Aaret. Derimod vilde det efter Fakultetets Mening ikke være rigtigt at give dem, som erholdt samme, Sæde og Stemme i vedkommende Fakultet, og de burde vistnok heller ikke kaldes Docenter ved Universitetet. Det vilde nemlig ikke kunne overses, at der var flere Fakultetsanliggender, i hvilke det vilde være lidet passende at give saadanne Stipendiater Stemme, f. Ex. alle Spørgsmaal om Besættelsen af Lærerpladser, men selv i andre Sager vilde det være mindre heldigt, om deres Afstemning skulde være afgjørende for Fakultetets Beslutning, hvad jo navnlig vilde kunne blive Tilfældet, naar et enkelt Fakultet til en vis Tid havde et forholdsvis større Antal af dem. Men dernæst talte imod at indordne dem blandt Universitetets Lærere, at man herved vilde være udsat for at miste den fulde Frihed, ikke blot, naar der var Spørgsmaal om en Fornyelse af Understøttelsen, men ogsaa naar der blev Tale om Besættelsen af en Vakance i et Professorat i det paagjældende Lærefag. Om man end nok saa meget i Udnævnelsen vilde tage et Forbehold mod, at den skulde give nogen Adkomst ved Besættelsen af en eventuel Vakance, vilde enhver vide, at der skulde meget til at overvinde den Pression, som altid faktisk gjorde sig gjældende mod at udelukke den, som en Gang var blevet optaget i den paagjældende Organisme. Hvis Ministeriet derfor vilde fastholde, at de yngre Videnskabsmænd, hvem der af Universitetets Midler tillagdes en midlertidig mindre Understøttelse af den foran nævnte Art, skulde have Sæde og Stemme i Fakultetet og kaldes Universitetsdocenter, maatte der nødvendigvis for saadan Ansættelse opstilles ganske de samme Betingelser, der foran vare krævede hos dem, som efter Fakultetets Formening burde have fast Ansættelse som extraordinære

Docenter. Vilde man under hin Forudsætning slaa af paa disse Fordringer, maatte man befrygte, at den hele Foranstaltning vilde blive til Skade for Universitetet, idet den vilde bane Vejen for en meget uheldig Fornylesmaade af Universitetets Lærerkrafter. Fastholdt man derimod hine Fordringer, burde Ansættelsen, som tidligere bemærket, netop være fast og ikke midlertidig, samt lønnes med et langt højere Vederlag end 1000 Kr.

Medens Fakultetet saaledes for sit Vedkommende bestemt maatte fraraade, at Adgangen til fast Ansættelse af extraordinære Docenter indskrænkedes, idet det tvært imod vilde finde det heldigt, om denne Adgang kunde udvides, maatte det paa samme Tid anse det for ønskeligt, om der paa Universitetets Budget maatte blive bevilget et Beløb til Understøttelse i den anden af Fakultetet angivne Retning.

Det lægevidenskabelige Fakultet indrømmede i sin Erklæring (Novbr. 1876), idet det gik ud fra den Forudsætning, at Antallet af de faste Docentpladser ved Fakultetet næppe vilde kunne vente nogen Forøgelse for det første, at der i Fakultetet jævnlig havde været følt Trang til en Udvidelse af Lærerkrafterne, hvorfor Ministeriets Forslag om Ansættelse af extraordinære Docenter i og for sig maatte være Fakultetet velkomment, selv om det ikke i et og alt kunde slutte sig til dets Motivering. Ministeriets Udtalelse om det uheldige i, at yngre, fuldt kompetente Krafter ofte forbleve ubenyttede under de nu værende Forhold, havde ganske vist sin store Betydning for det lægevidenskabelige Fakultet, og det ikke blot af Hensyn til Personerne, men ogsaa, og efter Fakultetets Mening endnu langt mere, af Hensyn til Fagene. Lægevidenskaben var saa omfattende, at det vilde være vanskeligt eller umuligt, at enhver speciel Retning inden for samme paa et hvilket som helst Tidspunkt skulde kunne finde en fyldig Repræsentant blandt det begrænsede Antal af Fakultetets faste Docenter. Men Erkjendelsen heraf havde ledet Fakultetet til allerede for længere Tid siden at søge sine Lærerkrafter forøgede gennem midlertidige Docenter, af hvilke Fakultetet for Øjeblikket havde to, medens det foreløbig ikke var lykkedes Fakultetet at opnaa en lignende Docentplads i Oftalmologien, om hvilken Fakultetet tidligere forgjæves havde gjort Indstilling til Ministeriet*). I denne Henseende havde da Ministeriets nærværende Forslag været Fakultetet højst velkomment, idet den nævnte Post forekom det at være aldeles uundværlig. Den oven nævnte Betragtning af det faste Lærerpersonales Utilstrækkelighed havde dernæst ledet Fakultetet til ogsaa at begunstige Optrædelsen af Privatdocenter ved at anbefale yngre, anerkjendte Videnskabsmænd til at opnaa Tilladelse til at holde Forelæsninger ved Universitetet, selv om de manglede den sædvanlige Kvalifikation som *doctores medicinae*; eksempelvis kunde her nævnes Kommunelæge C. Lange, som for nogle Aar siden fik Tilladelse til at holde en Cyklus af Forelæsninger over Rygmargens Pathologi. Fakultetet kunde af de her nævnte Grunde for saa vidt slutte sig til Ministeriets Tanke i denne Retning, som den gav Fakultetet Udsigt til, at den Trang til Forøgelse af Lærerkrafter, som allerede var følt og delvis afhjulpet, ogsaa fremdeles vilde kunne forventes afhjulpet, maaske endog i en større Udstrækning end hidtil. Det var efter det foregaaende klart, at Fakultetet ikke havde haft saadanne yngre Videnskabsmænd for Øje, som for deres egen Uddannelses Skyld kunde ønske at optræde som Docenter, men at Fakultetet her, for at benytte Udtrykket i Ministeriets

*) Se Univ. Aarb. 1873—75 S. 58 og 60.

egen Skrivelse, tænkte paa „fuldt kompetente“ Kræfter, eller med andre Ord paa Mænd, der havde opnaaet en ualmindelig Dygtighed i en eller anden Retning, som ikke var fyldig repræsenteret i Fakultetet. At ansætte unge Videnskabsmænd som extraordinære Docenter, mere for deres egen Skyld end for Videnskabens, vilde ganske faa Karakteren af et Stipendium, og man vilde ikke i nogen Henseende med Fordel kunne give saadanne Stipendiater Sæde i Fakultetet, hvorimod extraordinære Docenter, i Lighed med vore nu værende midlertidige Docenter, meget vel kunde optages i Fakultetet med visse neden for nærmere betegnede Indskrænkninger.

At saadanne extraordinære Docenter ansattes midlertidig paa et vist Aaremaal, maatte man for det lægevidenskabelige Fakultets Vedkommende, der ved sit Forhold til den praktiske Undervisning paa Hospitalerne dog unægtelig var stillet noget anderledes end de øvrige Fakulteter, finde baade overensstemmende med, hvad der hidtil havde fundet Sted med Hensyn til de midlertidige Docenter, og i og for sig for særdeles passende, idet saa vel de personlige Kræfter, der paa en given Tid kunde staa til Raadighed, som ogsaa Trangen til at faa en extraordinær Docent i et givet Fag var underkastet en vis Vexel. Det vilde, for at nævne et Exempel, ofte kunne være ønskeligt at knytte en yngre Videnskabsmand, der havde lagt sig efter en eller anden Specialitet eller en vis Retning inden for et Videnskabsfag, til Universitetet, indtil denne specielle Retning var blevet indoptaget i det mere almindelige Fagstudium.

Men medens Fakultetet saaledes kunde være enig i Ministeriets Forslag, for saa vidt det angik Ansættelsen af extraordinære Docenter paa et vist Aaremaal, under den oven for udhævede Forudsætning af, at det blev „fuldt kompetente“ Personligheder, som Valget faldt paa, og under den ikke mindre væsentlige Forudsætning, at Ansættelsen fandt Sted for at afhjælpe en virkelig Trang med Hensyn til Lærerkrafter, blev Fakultetets Stilling en anden, naar Forslaget tænkte sig disse extraordinære Docenter lønnede med 1000 Kr. aarlig. Det var nemlig Fakultetet klart, at det var betydelige Fordringer, som burde stilles til det Udviklingstrin, hvortil saadanne Videnskabsmænd, der maatte anses for skikkede til at optræde som extraordinære Docenter, maatte være naaede. Et Honorar af 1000 Kr. kunde imidlertid kun anses for aldeles utilstrækkeligt til at lønne en Videnskabsmand, med den Udvikling, som Fakultetet tænkte sig fornøden, saafremt man ellers ikke vilde udsætte sig for, at de paatænkte Poster besattes med mindre dygtige Personligheder. Det lægevidenskabelige Fakultets to midlertidige Docenter vare ogsaa langt bedre lønnede nemlig med 2000 Kr. aarlig. Saaledes forekom Ministeriets Forslag om et kun ringe aarligt Honorar for de paatænkte extraordinære Docenter Fakultetet at medføre Fare for, at Institutionen blev en helt anden, end den, Fakultetet tænkte sig, nemlig blev et Slags Stipendium for videre komme, der ikke burde lede til, at de paagjældende ansattes ved Universitetet med Sæde og Stemme i Fakultetet. Da Ministeriets Forslag imidlertid slet ikke gik ud paa Oprettelsen af et saadant Stipendium, vilde Fakultetet ikke forfølge denne Tanke videre.

Medens de hidtil omtalte Punkter af Ministeriets Forslag ikke havde indeholdt noget, der var fremmed for det lægevidenskabelige Fakultet, eftersom det allerede havde midlertidige, extraordinære Docenter, var den flere Gange oven for berørte Tanke, som Ministeriets Forslag indeholdt: at give de omhandlede extraordinære Docenter Sæde og Stemme i Fakultetet, maaske mere ny og usædvanlig. Imidlertid havde det lægevidenskabelige Fakultet ogsaa Erfaringer i denne Retning, idet

dets midlertidige Docenter deltog i Fakultetsforhandlingerne, for saa vidt disse angik deres Specialfag og Ordningen af Studieplanen. Hertil borde efter Fakultetets Mening de ekstraordinære Docenters Sæle i Fakultetet indskrænkes, idet det ikke antog, at de øvrige, mere almindelige Forhandlingssager vilde have særlig Interesse for Mænd, der dog kun paa en mere forbigaaende Maade vilde være knyttede til Universitetet. En saadan kun delvis Deltagelse i Fakultetets Forhandlinger kunde efter dets Erfaringer fra de nu værende, midlertidige Docenters Stilling i Fakultetet ikke anses for at medføre nogen som helst Ulempe.

Det filosofiske Fakultet fremsendte under 19. Septbr. 1876 en Udtalelse, der paa et til Sagens Behandling afholdt Fakultetsmøde var vedtaget med 10 Stemmer af de tilstede værende 11 Medlemmer, og i hvilken Fakultetet ytrede sig paa følgende Maade om det foreliggende Spørgsmaal:

Ministeriet gik i sin Skrivelse ud fra, bemærkede Fakultetet, at „en alt for sjælden Optagelse af nye Kræfter maatte føles som en Mangel“ ved et Universitet, idet „det kunde faa Udseende af, at Universitetet til Dels stod uden for Bevægelsen, eller at dog i alt Fald Videnskabens officielle Repræsentant i et eller andet Fag ikke længer fuldt bar og ledede den videnskabelige Rørelse“, og Ministeriet gjorde gjældende, at der med Hensyn til vort Universitet „i de senere Aar hyppig hørt Udtalelser, der gik i den her antydede Retning“, Udtalelser, der, hvor uretfærdige de end maatte findes at være, dog ikke bleve uden Indflydelse paa den offentlige Mening og derved skadede Universitetets Stilling.

For saa vidt Ministeriet fra dette Udgangspunkt mente at burde komme ind paa en ny Besættelsesmaade af de ekstraordinære Docentpladser, idet det skulde være „nødvendigt i Regelen at opgive den faste Ansættelse af Docenterne“ og derimod være heldigt, at „Udnævnelsen til ekstraordinær Docent skete paa 5 Aar“ og med en Lønning af „ikke over 1000 Kr.“, maatte Fakultetet for det første udtale, at medens der næppe var Grund til at tage Hensyn til uretfærdige Domme over Universitetet, vilde det formentlig for den væsentlige Del staa i Ministeriets egen Magt at raade Bod paa Mangler ved Universitetet af den oven for fremhævede Natur, hvor disse virkelig maatte findes at være tilstede. Det laa i Regeringens Haand at fjerne de Professorer, der enten paa Grund af Alder og Svaghed eller skortende Pligtfølelse og Dygtighed ikke fyldestgjorde de Krav, som med Føje maatte stilles til Videnskabens officielle Repræsentanter. Dels Nødvendigheden af at skaffe Universitetslærere i Fag, der enten slet ikke eller altfor svagt vare repræsenterede ved normerede Professorpladser, dels Tanken om at gjøre det muligt for en eller anden talentfuld Videnskabsmand at kunne leve for sit Fag i en passende Virksomhed, gjorde det utvivlsomt i høj Grad ønskeligt, at der foruden de normerede Professorer fandtes et forholdsvis ikke ringe Antal ekstraordinære Docenter, og det havde derfor med Grund stedse gjældt for at være en vigtig Opgave for Kirke- og Undervisningsministeriet at formaa Rigsdagen til ved Bevilling af de nødvendige Penge at sørge for, at ved slige Docenters Udnævnelse en „ikke altfor sjælden Optagelse af nye Kræfter“ kunde finde Sted. Men Fakultetet vilde holde det for saare uheldigt, om Ministeriet for Fremtiden vilde søge at naa dette Maal ad den i dets Skrivelse omtalte Vej. Saaledes som Stillingen var for de ved Universitetet i Øjeblikket virkende ekstraordinære Docenter, var den allerede tarvelig nok, især naar man tænkte paa, at de fleste af dem ikke havde Udsigt til i mange Aar at opnaa normerede Professorpladser, nogle endog slet ikke. Men

skulde det blive Regel, saaledes som Ministeriet antydede, at Docenterne bleve udnævnte paa 5 Aar og med en Gage af ikke over 1000 Kr., da vilde en saadan Løn ikke blot i og for sig være en lidet værdig Godtgjørelse for en Virksomhed, der krævede et stærkt videnskabeligt Arbejde af vedkommende, og hvortil man stillede Fordringer om en mere end almindelig Begavelse; men den vilde være saa kummerlig, at man, selv om man vilde kunne finde unge Mænd, der lode sig ansætte paa slige Vilkaar, vilde paadrage sig et tungt Ansvar ved at lokke dem ind paa en Bane, hvor der i de allerfleste Tilfælde vilde vente dem Næringsssorger, og det oven i Kjøbet med den Mulighed for Øje, efter en kortere eller længere Tid at blive fjærnet fra en Virksomhed, der i saa Fald kun havde ført til at umuliggjøre Adgangen i rette Tid til andre Livsveje. Lige saa indlysende som det var, at ingen vilde kunne leve af 1000 Kr. om Aaret, — især naar han, som det i Almindelighed vilde blive Tilfældet, var gift —, lige saa klart var det, at Docenter, der bleve ansatte paa de af Ministeriet omtalte Vilkaar, vilde være henviste til, naar de ikke tilfældigvis havde privat Formue, at opfatte deres Stilling ved Universitetet som en Bisag, medens de maatte søge ved andet Arbejde at erhverve, hvad de behøvede. Det syntes utvivlsomt, at en saadan Ordning kun lidet vilde stemme med Universitetets Tarv og Ministeriets Hensigt, og end mindre være en heldig Ændring i den nu gjældende Besættelsesmaade.

Idet Fakultetet altsaa indstændig indstillede til Konsistorium at fraraade Ministeriet den her omhandlede Plan, tilføjede det, at det selvfølgelig var en anden Sag, saafremt Ministeriet vilde forsøge at fremme Lejligheden for unge Mænd til at uddanne sig i videnskabelig Retning, og til f. Ex. ved Virksomhed som Privatdocenter at forberede sig til maaske senere at træde ind blandt Universitetets Lærere. Det Smithske Stipendium havde siden dets Oprettelse virket saare heldig i denne Henseende, saa at de allerfleste af de i de sidste femten Aar ansatte Universitet-lærere havde det at takke for, at de havde kunnet vinde den Uddannelse, de havde naaet. Men Universitetet miskjendte ikke, at der, da dette Stipendium kun har faa større Pladser og er begrænset til faa Aar, vilde være fortrinlig Brug for offentlige Understøttelser med det nylig angivne Maal for Øje. Skulde Ministeren, uden at derved Midlerne til en passende Lønning for det nødvendige Antal fast ansatte Docenter indskrænkedes, kunne opnaa en Bevilling af Rigsdagen i den antydede Retning, vilde han utvivlsomt gjøre Videnskaben og Universitetet Gavn. Dog burde det endnu tilføjes, at saadanne unge Mænd, hvis Stilling væsentlig vilde nærme sig til Stipendiaters, maatte antages at være altfor løst knyttede til Universitetet, til at de burde optages som Medlemmer af Fakulteterne.

Det mathematisk-naturvidenskabelige Fakultet bemærkede i sin Erklæring af 21. Sept. 1876, at det vistnok ikke kunde nægtes, at Universitetets Stilling blev vanskeligere ved at være det eneste i Landet, og at denne Omstændighed ogsaa nødvendig medførte en rundeligere Udstyrelse med Lærerkæfter end i de Lande, hvor der fandtes flere Universiteter; men at den ikke havde medført nogen egentlig Standsning i den videnskabelige Udvikling i Landet, turde tilstrækkelig fremgaa af, at saa mange danske Mænd baade i tidligere Slægtled og især i det nu værende, deriblandt mange i en yngre Alder, havde gjort sig fordelagtig bekendte i den videnskabelige Verden. En stor Del af disse yngre Kræfter havde Universitetet allerede draget til sig, idet der siden den 1. Jan. 1870 var ansat i de forskjellige Fakulteter, saa vidt vidstes, 18 Professorer og Docenter, eller omtrent

en Tredjedel af det hele Antal Lærere i Universitetets Tjeneste, deriblandt især flere yngre Mænd. Desuagtet var der uden for Universitetet endnu Kræfter, som det i Landets og Videnskabens Interesse vilde være nyttigt at give en Beskæftigelse, der baade kunde komme de studerende til gode og bidrage til Docentens egen videnskabelige Udvikling; det maatte kun ikke overses, at jo kraftigere Universitetet virkede i Videnskabens Tjeneste, desto flere yngre Mænd vilde der rimeligvis uddannes, som man kunde ønske Ansættelse ved Universitetet. Intet kunde være dette kjærere end at spore saadanne rigeligere Frugter af dets Virksomhed; men den derved opstaaede Forøgelse i Videnskabsdyrkernes Antal burde dog ikke have den Virkning, at stedse flere og flere anbragtes ved Universitetet. Der var jo dog altid en Grænse for saadan Anbringelse „allerede i vort Universitets ved Nødvendighedens Tryk indskrænkede Forhold og deraf følgende Begrænsning af Lærerkrafterne“, og en anden Grænse satte Antallet af de studerende. Den Stemning, som søgtes vakt mod Universitetet og til Dels mod al videnskabelig Dannelse, kunde efter det anførte ikke have sin Grund i, eller anføre som saadan, Universitetets virkelige Stilling og Virksomhed, og den vilde næppe blive modvirket af nogle flere ekstraordinære Docenters Ansættelse; hos den lovgivende Magt burde man i ethvert Tilfælde forudsætte baade Vilje og Evne til at se Sagerne i deres rette Lys, ligesom man turde vente, at hvad der gjordes for Universitetet og den højere Dannelse, skete alene med Fædrelandets Vel for Øje.

Fakultetet erkjendte imidlertid, at der kunde være Grund til at forøge de ekstraordinære Docenters Antal, naar passende Kræfter vare til Raadighed; men med Hensyn til Maaden hvorpaa denne Tanke bragtes til Udførelse, maatte det være af en Mening, der meget afveg fra den af Ministeriet antydede. Det kunde ikke anbefale Ansættelsen af ekstraordinære Docenter paa 5 Aar, som i den Tid vare Medlemmer af Fakultet og havde 1000 Kr. aarlig i Vederlag. Fakultetet kunde ikke være tjent med Medlemmer, som kunde skifte hvert femte Aar; de Sager, der forelagdes Fakultetet, vare sjælden saa isolerede baade i Tid og i Forhold til andre Fakulteter, til Konsistorium, ja til andre Statsinstituter, at man turde vente dem rigtig bedømte af yngre Mænd, ofte uden Øvelse i til Dels praktiske Spørgsmaals Behandling og i ethvert Fald uden Kjendskab til de historiske Forhold. Enten vilde saadanne unge Medlemmer ingen som helst Indflydelse faa, eller de vilde i tvivlsomme Tilfælde ved at gribe det urette gjøre Skade. Skulde Docenterne derfor ansættes paa Tid, burde de være uden Sæde og Stemme i Fakultetet. Erindrede man dernæst, at i Regelen vare de Mænd, hvis videnskabelige Udvikling gjorde dem skikkede til Ansættelse som Docenter, omtrent 30 Aar gamle, ja oftest endog en Del derover, saa syntes en Ansættelse, der skulde ophøre efter en vis Tids Forløb, ikke at være heldig, ligesom en Løn af 1000 Kr., som var under Adjunkternes laveste Gage, ikke kunde anses for et passende Vederlag for en videnskabelig Undervisning eller give tilstrækkelig Ro til selvstændige, videnskabelige Undersøgelser.

Fakultetet antog derfor, at der som ekstraordinære Docenter og Fakultetsmedlemmer kun burde ansættes Mænd, der kunde udfylde en ledig blevet Plads, eller som med anerkjendt Dygtighed dyrkede et Fag eller en mere omfattende Specialitet, der ikke var repræsenteret ved Universitetet, at deres Ansættelse burde være saa fast som muligt, derfor ogsaa saa vel lønnet (mindst 2000 Kr. aarlig), at der kunde være Haab om at bevare dem ved Universitetet for længere Tid.

Men idet Fakultetet saaledes fastholdt de nu gjældende Regler, mente det tillige, at der, netop fordi Universitetet var det eneste i Landet, var Anledning til at søge den Konto forhøjet, hvoraf de extraordinære Docenter for Tiden bleve lønede.

Derhos antog Fakultetet, at den af Ministeriet udtalte Hensigt, at knytte yngre Mænd i et vist Aaremaal til Universitetet, kunde opnaas paa en noget anden Maade. Det Smithske Stipendium for Kandidater gjorde allerede nu en Fortsættelse af Studierne efter Examen mulig, men ikke fuldt i det Omfang, hvori der var Trang dertil. Dersom der kunde opnaas en Bevilling til Universitets Stipendiater, uddelt af Ministeriet i Stipendier paa c. 1000 Kr., f. Ex. i 5 Aar, mod at Stipendiaterne optraadte som Docenter eller paa anden Maade lagde for Dagen, at de arbejdede paa deres videnskabelige Uddannelse, saa kunde derved fremmes Studier, der paa forskjellig Maade kunde komme Fædrelandet til gode. Fra Universitetets Standpunkt maatte det især udhæves, at en saadan Ordning vilde aabne sikrere Udsigt til at gjøre et godt Valg ved Besættelsen af ledige Professorater eller extraordinære Docentposter.

I Henhold hertil foreslog Fakultetet:

1. at der som extraordinære Docenter, der tilmed havde Sæde og Stemme i Fakultetet, kun ansattes enten Mænd, der kunde udfylde en mulig ledig blivende Plads som Universitetslærer, eller saadanne, som med anerkjendt Dygtighed dyrkede et Fag eller en mere omfattende Specialitet, der ikke var repræsenteret ved Universitetet;
2. at disses Ansættelse blev saa fast som muligt, i det mindste saa godt lønnet (med mindst 2000 Kr. aarlig), at der kunde være Haab om at bevare dem for Universitetet i længere Tid;
3. at den nu værende „Udgiftspost 7. Til videnskabelige Formaals Fremme“ paa Universitetets Budget søgtes forhøjet;
4. at der søgtes en passende Bevilling paa en ny Udgiftspost til Universitets Stipendiater, hvem Ministeriet tildelte Stipendier paa 1000 Kr., mod at de holdt Forelæsninger og Øvelser ved Universitetet, eller paa anden Maade aflagde Vidnesbyrd om, at de arbejdede paa deres videre videnskabelige Uddannelse.

Ved under 11. Novbr. 1876 at indsende disse Erklæringer til Ministeriet, bemærkede Konsistorium følgende: Fra Universitetets Side havde det altid været erkjendt, at der jævnlig kunde indtræde Forhold, der gjorde en Forøgelse af Universitetets Lærerkrafter ud over det normerede Antal ved Ansættelsen af extraordinære Docenter i høj Grad ønskelig. Konsistorium havde ved mange Lejligheder, og særlig ofte i de senere Aar, været i det Tilfælde indtrængende at maatte anbefale saadanne Ansættelser, navnlig under det filosofiske og det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet. Med ikke mindre Styrke havde det lægevidenskabelige Fakultet for sit Vedkommende taget Ordet herfor under de forskjellige Forhandlinger, som i de senere Aar have fundet Sted med Hensyn til Organisation af det lægevidenskabelige Studium. Grunden til disse Bestræbelser fra Universitetets Side havde været forskjellige. Et Hovedhensyn havde det været og vilde det altid være, at ikke faa Videnskabsfag, der ikke burde være uden for Universitetets Fagkreds, enten slet ikke vare repræsenterede ved normerede Professorer eller vare for svagt repræsenterede i Forhold til deres Omfang og navnlig den Udvikling, de i nyere Tider havde faaet, hvorved ofte nye Forgørelser af

Faget vare fremtraadte, eller Specialretninger havde udviklet sig til selvstændige og omfattende Fag. En ny Normering vilde utvivlsomt af de nævnte Grunde føre til en ikke ringe Forøgelse af Professoraterne. Men saa længe en ny, normeret Plads ikke kunde opnaas, maatte man bestræbe sig for at udfylde Savnet ved extraordinære Docenter. Ogsaa andre Hensyn kunde imidlertid fremkalde Ønsket om extraordinære Docenters Ansættelse. Selv hvor et Fag i og for sig maatte siges at være tilstrækkelig repræsenteret, eller, hvor der var Tale om et Fag, hvis vedvarende Optagelse i Universitetets Forelæsningskreds man ikke kunde finde tilstrækkelig begrundet, kunde Universitetet med Føje nære Ønske om at knytte en Mand til sig, som havde godtgjort en saa fremragende Dygtighed i det paa-gjældende Fag og et saa betydeligt Talent, at det vilde være et uomtvisteligt Tab for Videnskaben, om han, enten fordi der ingen nær Udsigt var til Vakance i de normerede Pladser, eller fordi Faget ikke hørte til den Fagkreds, som med Nødvendighed maatte være repræsenteret ved Universitetet, skulde nødes til at opgive en rent videnskabelig Virksomhed. Enderlig kunde det ogsaa stille sig saaledes, at man ikke vilde give Slip paa en i et normeret Professorat ansat Universitetslærer, som fuldt fyldestgjorde de videnskabelige Krav, der maatte stilles til ham, blot fordi Forhold, der kunde være af forskellig Art, nødte ham til en Begrænsning af det Omfang, hvori det var forudsat, at han skulde foredrage Videnskaben. Man havde da Opfordring til at søge hans Virksomhed suppleret med en extraordinær Docent, uden at man dermed vilde sige, at Faget ikke i det hele forudsatte Omfang under regelmæssige Forhold kunle røgtes af en enkelt Universitetslærer. Det var en Selvfølge, at det var ganske forskjelligt herfra, om man nogen Sinde vilde tænke paa ved Ansættelsen af extraordinære Docenter at hjælpe paa den Ulempe, at en Mand, der beklædte en normeret Lærerpost, ikke eller ikke længere fyldestgjorde de videnskabelige Krav, som med Føje maatte stilles til ham som sin Videnskabs Repræsentant ved Universitetet. Forelaa der et saadant Tilfælde, vilde det ganske vist være et Misbrug at forsøge at dække Mangelen ved Ansættelse af en extraordinær Docent i Stedet for at fjerne den paa-gjældende Universitetslærer.

Naar der nu spurgtes, om Konsistorium vilde anse en Forøgelse af de extraordinære Docenter ud over det Tal, som for Tiden fandtes ved Universitetet, for ønskelig, maatte man besvare dette Spørgsmaal bekræftende. Konsistorium blev ikke ledet hertil af Hensyn til den i Ministeriets Skrivelse omtalte uvillige Stemning mod Universitetet, der mulig søgte Næring i Paastande om, at Universitetet i Almindelighed eller i enkelte Retninger stod uden for Nutidens videnskabelige Bevægelse. Kunde en saadan Paastand i noget Tilfælde paavises at være berettiget, var det, som alt bemærket, ikke ved Ansættelsen af extraordinære Docenter, at Mangelen burde søges afhjulpet. Var Paastanden omvendt ubeføjet, og den uvillige Stemning uberettiget, kunde det formentlig lige saa lidt nytte, som det vilde kunne forsvares af Hensyn til den at skride til en Ansættelse af extraordinære Docenter, som Universitetets virkelige Tarv og Interesser ikke maatte kræve. Hvad der førte Konsistorium til den bekræftende Besvarelse, var dette, at der endnu paa forskellige Omraader virkelig maatte siges at være Trang og Opfordring til at søge Lærerkrafterne forøgede. Det lægevidenskabelige Fakultet havde fremhævet et saadant Tilfælde. Naar Udsigten til at faa berettigede Ønsker i denne Henseende realiserede laa nær, vilde sikkert flere komme til Orde ogsaa

fra andre Sider, hvad enten det nu nærmest tænkes begrundet ved Hensyn til Faget eller til de paagjældende Videnskabsmænd, som man kunde ønske at vinde for Universitetet. Ganske vist var der her en Grænse. Man vilde ikke i det uendelige kunne forøge Universitetslærernes Antal, fordi der fremstod flere og flere videnskabelige Kapaciteter. Men endnu kunde denne Grænse ikke paa staaes at være naaet. Var Kontoen til videnskabelige Formaals Fremme paa Universitetets Budget ikke i Tidernes Løb blevet bebyrdet med forskellige faste Udgifter, vilde denne være i Stand til, i Overensstemmelse med sit oprindelige Formaal, at bære Lønnen til nye extraordinære Docenter. Men da Forholdet nu var det, at der intet var tilovers paa denne Konto, maatte Konsistorium anse det for i høj Grad ønskeligt, om den lovgivende Magt vilde bevilge en saadan Forhøjelse af den, at de forskellige berettigede Ønsker om Ansættelse af nye Docenter derved kunde ske Fyldest.

Det fulgte ligefrem af de Grunde, som kunde gjøre Ansættelsen af extraordinære Docenter ønskelig, at de Mænd, der udnævntes hertil, forudsattes at være fuldt uddannede Videnskabsmænd. Dette var klart, ikke mindre, naar de kaldtes netop særlig paa Grund af deres videnskabelige Begavelse, end naar de ansattes, fordi Universitetet behøvede dem til Løsningen af en Del af den Opgave, som Universitetet ikke kunde unddrage sig. Der kunde ikke være Tale om at stille Fordringerne ringere end for Ansættelsen i de normerede Professorater. Opgaven var den samme, Kvalifikationen maatte derfor ogsaa være den samme. At det i Regelen vilde være yngre Mænd, der ansattes som extraordinære Docenter, medførte Forholdene naturlig; men det samme vilde i Regelen være Tilfældet ogsaa med dem, der bleve beskikkede i de normerede Professorpladser. En særlig Opgave at drage yngre Mænd frem ud over, hvad Forholdene af sig selv medførte, kunde det lige saa lidt være i det ene som i det andet Tilfælde. Hvad det i begge Tilfældene gjaldt at skaffe, var, som det sagdes i Ministeriets Skrivelse, fuldt kompetente Kræfter.

Men naar dette skulde kunne opnaas, gik det ikke an at lønne de extraordinære Docenter med en Løn, der faldt langt under Lavmaalet af det, der kunde betragtes som en sømmelig, og til de Fordringer, der stilledes, i et nogenlunde rimeligt Forhold staaende Godtgjørelse. Det vilde kun føre til, at man i Virkeligheden maatte slaa af paa den Fordring, at de extraordinære Docenter skulde være virkelige Videnskabsmænd, eller ogsaa at disse opfattede deres Docentvirksomhed som en Bisag, hvilken de ikke kunde ofre deres fulde eller bedste Kraft, da de vare nødte til at søge andet, bedre lønnet Erhverv for at subsistere. I begge Tilfælde vilde Universitetet være lige brøstholden og Øjemedet med hele Institutionen være spildt. Konsistorium fraraadede derfor paa det mest indtrængende den Tanke, der var fremsat i Ministeriets Skrivelse, at de extraordinære Docenter for Fremtiden kun skulde lønnes med 1000 Kr., et Beløb, der endog var under Halvdelen af det, der hidtil havde været det sædvanlige. Konsistorium var i denne Henseende i fuldstændigste Overensstemmelse med alle Fakulteterne. Kunde Forøgelsen af de extraordinære Docenters Tal kun opnaas paa denne Maade, kunde Konsistorium ikke være i Tvivl om, at man langt hellere ganske maatte opgive Tanken derom. Et Vederlag af 2000 Kr. maatte man anse som et endog meget tarveligt Minimum af det, der kunde og burde bydes Universitetets extraordinære Docenter,

Ikke mindre indtrængende fraraadede Konsistorium den Tanke at opgive som Regel de extraordinære Docenters faste Ansættelse. Regelmæssig kunde man ikke vente at vinde fuldt kompetente Kræfter til Docentvirksomheden, naar der ikke kunde tilbydes fast Ansættelse. En Ansættelse for en begrænset Tid med den Udsigt efter Tidens Udløb at være henvist til en anden Livsvirksomhed, vilde regelmæssig forhindre den paagjældende fra at betragte den videnskabelige Virksomhed som sin Livsopgave. Enten bleve de Mænd, som man kunde ønske at vinde, afskrækkede, eller ogsaa nødtes de til under deres Docentvirksomhed ikke at tabe en fremtidig Livsvirksomhed af Syne, der let vilde drage Interessen og Kraften bort fra hin. Det var saaledes ganske de samme Grunde, der talte baade for den højere Løn og den faste Ansættelse. Kun det kunde indrømmes, at særegne Forhold kunde medføre Undtagelser i sidst nævnte Henseende. Saadanne særegne Forhold turde navnlig være tilstede i det lægevidenskabelige Fakultet. Derved forklaredes det, at det nævnte Fakultet i dette Punkt havde stillet sig anderledes end de andre Fakulteter, der alle ansaa den faste Ansættelse som den regelmæssige Betingelse for, at Øjemedet med Ansættelsen af extraordinære Docenter kunde opnaas.

At endelig fast Ansættelse burde være Betingelsen for at have Sæde og Stemme i det paagjældende Fakultet, fastholdt Konsistorium bestemt. Det gik ikke an, at Udslaget i Fakultets Anliggender gjordes af Mænd, der vare løst knyttede til Universitetet, og hos hvem det derfor ikke kunde ventes, at Interessen for Institutionen vilde bøde paa Mangelen af Ovelse og Kjendskab til de historiske Forhold. I saadanne Tilfælde, hvor en midlertidig Ansættelse var naturlig paa Grund af særlige Forhold, burde Docenten derfor være uden Sæde og Stemme i Fakultetet eller i alt Fald kun have den i en saadan begrænset Kreds af Sager, som Tilfældet var i det lægevidenskabelige Fakultet med dets nu værende midlertidige Docenter.

Efter det bemærkede kunde Konsistorium vel tiltræde Ministeriets Tanker om en Forøgelse af de extraordinære Docenter ved Universitetet, men fraraadede aldeles bestemt Tanken om at opnaa dette ved (eller dertil at knytte) Nedsættelse i disse Docenters Løn, Opgivelse af den faste Ansættelse og dermed af denne Betingelse for at opnaa fuld Stemmeret i Fakultetet.

Ganske uafhængig af Spørgsmaalet om Ansættelsen af extraordinære Docenter ved Universitetet var det derimod, om det maatte anses for ønskeligt at lette yngre lovende Kræfter Uddannelse til videnskabelig Virksomhed ved Pengeunderstøttelse af Universitetet. Det vilde være en Selvfølge, at saadanne Universitets Stipendiater, hvis Forelæsningsvirksomhed væsentlig maatte betragtes under Synspunktet af egen Uddannelse, ikke kunde træde i Stedet for extraordinære Docenter, der deltog i Udførelsen af den Universitetet som saadan paahvilende Gjerning. Bevarelsen og den eventuelle Udvidelse af den sidst nævnte Institution blev ikke mindre nødvendig eller ønskelig, fordi man ved Siden deraf fandt det rigtigt at give yngre Kræfter, der endnu befandt sig paa Uddannelsens Stadium, Lejlighed hertil ved Understøttelser og Adgang til Forelæsnings Virksomhed. I og for sig fandt Konsistorium, at denne Tanke havde noget tiltalende. Middelbart vilde Universitetet ogsaa høste Gavn deraf, idet en saadan Stilling og Virksomhed som Universitets Stipendiat vilde kunne blive en heldig Forskole for den egentlige Docentvirksomhed, og idet der bedre vilde kunne sikres Universitetet den Tilgang af nye Lærerkrafter, som det til en given Tid behøvede. Hvorvidt

der imidlertid kunde siges at være egentlig Trang til en ny Bevilling til dette Øjemed, blev tvivlsomt af den Grund, at Universitetet allerede havde et stort og betydningsfuldt, af en privat Mand stiftet Legat, der for en væsentlig Del anvendtes til og fyldestgjorde det Øjemed, som hine berørte Universitets Stipendier skulde fremme, nemlig det Smithske Stipendium. Der kunde ikke være Tvivl om den store Betydning for Universitetet, som dette Stipendium havde haft i den omtalte Retning. Var det fuldt tilstrækkeligt i denne Henseende, burde der sikkert ikke tænkes paa at give Universitets Understøttelser af lignende Karakter. Saaledes som Forholdene havde udviklet sig, kunde det imidlertid ikke nægtes, at man ofte kunde ønske at have flere Portioner af det Smithske Stipendium at disponere over. Under disse Omstændigheder kunde Konsistorium ikke andet end finde det ønskeligt, at dets Virksomhed kunde suppleres derved, at der paa Universitetets Budget stillede en Sum til Raadighed til lignende Øjemed. Slige Stipendiers Beløb behøvede maaske ikke at overskride 1000 Kr.; det vilde være en Selvfølge, at de kun gaves paa bestemt Aaremaal, og ikke mindre klart vilde det være, at Stipendiaterne, om de end havde Adgang til Forelæsnings Virksomhed, dog ikke kunde have Sæde og Stemme i det paagjældende Fakultet. Idet Konsistorium anbefalede denne Tanke til Ministeriets Opmærksomhed, gjentog det, at det først og fremmest maatte gjælde om de fornødne Midler til at udvide Docentinstitutionen, og at det først i anden Række kunde blive Opgaven at skaffe Midler til Understøttelse af Universitets Stipendiater paa den nævnte Maade.

Videre Skridt ere ikke senere foretagne i denne Sæg.

3. Afgjørelse af Spørgsmaal med Hensyn til Huslejeportioner.

Ved Professor Ussings Udnævnelse til Provst for Kommunitetet og Regensen opstod det Spørgsmaal, fra hvilken Tid den Huslejeportion, han tidligere havde oppebaaret, skulde betragtes som ledig. Referendarius udtalte sig herom i en Skrivelse til Konsistorium af 3. Novbr. 1876, idet han i øvrigt bemærkede, at han hverken kunde henvise til nogen udtrykkelig Regel eller til ældre Tilfælde af lignende Art. Det var vel oftere forekommet, at en Professor, der havde Huslejeportion, var gaaet over til at nyde Fribolig i Følge Option. Han havde da mistet Huslejeportionen fra det Øjeblik, da Boligen kunde tiltrædes. Men Forholdet havde altid været det, at Boligen paa Grund af Forgængerens Naadensaar ikke strax havde kunnet tiltrædes, og det var derfor aldrig indtraadt, at Huslejeportionen havde maattet opgives inden den næste almindelige Flyttetid, til hvilken der efter Optionen kunde ske Opsigelse med sædvanligt, lovligt Varsel. I nærværende Tilfælde kunde derimod Boligen paa Regensen strax tiltrædes efter Udnævnelsen, som var dateret den 31. Oktbr. Skulde det nu her antages, at Huslejeportionen bortfaldt for Professor Ussing fra samme Dato, vilde dette medføre et Tab for ham, der ikke kunde hæve sit Lejemaal af sin nu værende Bolig før til April Flyttedag 1877. For denne strænge Opfattelse kunde man ville gjøre gjældende, at Regelen var, at ingen paa en Gang kunde have Huslejeportion og Fribolig andetsteds (Univ. Aarb. 1873—75 S. 174—75), og at Forholdet nødvendig maatte blive det anførte, hvis Professor Ussing havde haft Optionsbolig i Stedet for Huslejeportion, da han udnævntes til Regensprovst. Men skjønt det ganske vist var en Grund-sætning i Vedtægterne om Optionen, at Huslejeportionerne skulde behandles efter

samme Regler som de Boliger, i hvis Sted de ere traadte, var det dog altid erkjendt, at herved maatte gjælde den naturlige Indskrænkning „saa vidt Forholdets Natur tilstedte saadant.“ Under alle Forhandlinger om dette Retsforhold, som vare ham bekendte, havde det altid været forudsat, at en Huslejeportion kun da erstattede en Fribolig, naar den var sikret for et normalt Lejemaal. Fastholdtes dette, havde Professor Ussing erhvervet en Ret til Huslejeportionen indtil April Flyttedag 1877, en Ret, som han ikke mistede, fordi han allerede nu kunde tiltræde Regensboligen. Skjønt han ikke ansaa den Sætning, der herved fandt Anvendelse, for noget nyt, og derfor heller ikke for noget, der burde være Gjenstand for et egentlig conclusum consistorii og Ministeriets Approbation, men netop kun for en Anvendelse af Grundsætningerne i det hele Retsforhold, ønskede han dog, da Sagen ikke blot var af Vigtighed i nærværende Tilfælde, men ogsaa kunde tænkes at faa Betydning i Fremtiden, hvis lignende Kombinationer skulde forekomme, en Udtalelse af consistoriales om, hvorvidt de tiltraadte hans Opfattelse, saaledes at Optionen af Professor Ussings Huslejeportion gjaldt fra April Flyttedag 1877.

Under den skriftlige Cirkulation af Sagen sluttede alle consistoriales sig til denne Anskuelse.

— Da Professor C. E. Scharling afgik fra Universitetet den 1. Novbr. 1876, opterede Professor R. Nielsen hans Fribolig, og sidst nævntes derved ledig blevne Huslejeportion opteredes af Professor Hammerich, jfr. i det følgende under B. II. Paa Grund af det Professor Scharling tilkommende Naadensaar, der først udløb til Oktober Flyttetid 1877, var dog baade Professor Niensens Tiltrædelse af Boligen og Professor Hammerichs Nydelse af Huslejeportionen udsat til Oktober Flyttedag 1877, og da Huslejeportion udbetales bagud, halvaarsvis, vilde Udbetaling til Professor Hammerich altsaa først have fundet Sted til April 1878. Ved Professor Hammerichs Død blev den af ham opterede Huslejeportion atter ledig, og efter de gjældende Regler burde Option finde Sted uden Udsættelse for Naadensaars Skyld. Eftermanden, som opterede, havde erhvervet Retten strax ved Formandens Afgang, uagtet hans Nydelse blev udsat, hvad der kunde være af Vigtighed, dels paa Grund af den Forandring i Anciennetetsordenen, der kunde blive en Følge af en tidligere fast ansat Lektors eller Docents Udnævnelse til et normeret Professorat, jfr. Kundgj. 18. Septbr 1850 § 4 b., eller en Professors Gjenindtræden i reserveret Plads, dels paa Grund af Forandringer, der kunde indtræde i en Professors Nydelse af Fribolig eller Huslejeportion andetsteds fra.

Herved opstod imidlertid, hvad Referendarius i Skrivelse til Konsistorium af 9. Marts 1877 gjorde opmærksom paa, det Spørgsmaal, om der maatte tilkomme Professor Hammerichs Bo noget Krav paa nogen efter hans Død forfaldende Del af Huslejeportion, navnlig efter Reglerne om Naadensaar, og han indstillede derfor, at der herover indhentedes en Betænkning fra det juridiske Fakultet. Han ansaa dette for det forsigtigste, for at undgaa at gjøre Uret mod nogen Side, da de gjældende Regler ingen særlig Bestemmelse indeholdt om Retten til Naadensaar efter en Professor, der havde opteret, men døde inden Udløbet af Formandens Naadensaar, altsaa førend han var kommet til virkelig Nydelse af sin Ret, og da en Undersøgelse af de herhen hørende Akter ikke havde bragt noget tidligere tilsvarende Tilfælde for Dagen, hvis Afgjørelse kunde være vejledende. Dertil kom, at det Resultat, hvortil han foreløbig troede at maatte komme, dels kunde synes noget besynderligt, dels fra en vis Side noget ubilligt, og derfor opfordrede til flersidig,

omhyggelig Prøvelse. Paa den ene Side var det nemlig utvivlsomt, at Ret til Naadensaar lige saa vel tilkom en Professor, der paa Grund af en Formands Ret ikke endnu var kommet til Nydelsen, som den, der alt var i Nydelse af Retten ved sin Afgang. Dette fulgte formentlig ligefrem af det oven for angivne Grundsynspunkt (Retten var erhvervet strax, om end noget maatte afgives til Formanden), ligesom det ogsaa var i Overensstemmelse med Reglerne for det gejstlige Naadensaar, der utvivlsomt havde været det oprindelige Forbillede for Universitetets Vedtægter om Naadensaar. Paa den anden Side laa det da ogsaa nærmest og var i bogstavelig Overensstemmelse med de fastsatte Regler, ligesom det ogsaa turde stemme med Fremgangsmaaden ved Beregningen af de gejstlige Naadensaar i slige Tilfælde (de saa kaldte „blandede“ Naadensaar), at Naadensaaaret i begge Tilfælde beregnedes ens, $\varnothing$: fra og til tilsvarende Terminer. Reglen for Naadensaarets Beregning i Friboliger og Huslejeportioner indeholdtes i conclusum consistorii af 17. Marts 1847 (Selmers Aarb. 1847 S. 74). I Følge denne Bestemmelse skulde Naadensaaaret „regnes fra vedkommende Professors Dødsdag eller Afgang fra Embedet indtil den anden, derefter indfaldende ordinære Flyttetid“. Anvendtes denne Regel paa Professor Hammerich, vilde det hans Bo tilkommende Naadensaar udløbe med Oktober Flyttedag 1877; det vilde med andre Ord sige, at Udbyttet deraf blev = 0, da paa Grund af det alt løbende, ældre Naadensaar Indtægten baade til April og Oktober Flyttetid var forbeholdt en Formand. Det besynderlige i dette Resultat kunde dog nok forklares; thi hvad Bestemmelsen af 1847 egentlig statuerede med Hensyn til Huslejeportioner, var det, at den afgaaede Professor, eller hans Bo, i to Terminer, efter at den Stilling var ophørt, hvorpaa Retten grundes, skulde nyde det samme, som han vilde have, hvis Stillingen ikke var ophørt. Var dette = 0, blev altsaa Udbyttet af Naadensaaaret ogsaa 0. Vigtigere var det, at der heraf kunde synes at flyde en Ubillighed. Havde Professor Hammerich ikke ved en Formands Ret været hindret i Nydelsen, vilde han have oppebaaret Huslejeportion for $\frac{1}{2}$ Aar, det, i hvilket han døde; ogsaa før Regelen af 1847, da Naadensaar ej anvendtes ved Huslejeportioner, nød den afgaaede dog Indtægten af den første Flyttedagstermin, der indtraf efter hans Afgang. Det var til Dels Naadensaarets Bestemmelse at give Vederlag hos Eftermanden for det, der havde maattet afstaas til Formanden. Et saadant Vederlag vilde Professor Hammerichs efterladte efter hint Resultat ikke faa. Hvorvidt nu dette Hensyn maatte berettigge til en Afvigelse fra Regelen i conclusum consistorii af 1847, eller til at antage en af denne Regel uafhængig Hjemmel for et Krav paa $\frac{1}{2}$ Aars Huslejeportion, — eller om Regelen af 1847 ubetinget maatte følges, uanset de mindre naturlige Resultater, som til den ene eller den anden Side under exceptionelle Kombinationer mulig kunde blive Følgen af den, syntes navnlig at egne sig til en Undersøgelse af det juridiske Fakultet.

Konsistorium vedtog dette Forslag, og paa dets Begjæring afgav derefter bemeldte Fakultet under 19. Maj en Erklæring, i hvilken det udtalte sig paa følgende Maade over det foreliggende Spørgsmaal:

„Ved at optere havde Professor Hammerich utvivlsomt erhvervet en af alle efter den 1. Novbr. f. A. indtrædende Omstændigheder uafhængig Ret til at nyde Huslejeportion i det Omfang og inden for de Grænser, som følge af den almindelige Ordning, altsaa vel med den ved Bestemmelsen af 17. Marts 1847 under Navn af Naadensaar hjemlede Adgang til en vis begrænset Nydelse for ham eller

hans Bo efter hans eventuelle Afgang fra Universitetet, men ogsaa med den Indskrænkning i Henseende til Nydelsen, som maatte følge af Formænds Rettigheder. Holder man sig hertil, er det klart, at Svaret paa det forelagte Spørgsmaal maa blive benægtende; thi Huslejeportionen i de to Terminer efter Professor Hammerichs Død, som Naadensaaret omfatter efter Regelen af 1847, tilkommer Professor Nielsen, som paa Grund af Professor Scharlings Naadensaar først tiltræder sin Fribolig fra Oktober Flyttedag førstkommande. Professor Hammerichs Bo kunde altsaa kun have noget Krav, dersom der var Hjemmel til i det foreliggende Tilfælde at udstrække Naadensaaret ud over de i 1847 fastsatte Terminer, eller med andre Ord til paa Grund af Tilfældets særlige Karakter at lægge et andet og videre gaaende Indhold ind i den ved Professor Hammerichs Option erhvervede Ret end det, der følger af den almindelige Ordning. Dette bliver saaledes Spørgsmaalet i den foreliggende Sag.

At der ikke kan være Hjemmel til i dette Tilfælde at gaa uden for den almindelige Ordning, turde nu allerede fremgaa deraf, at det Tidsrum, for hvilket en saadan Forlængelse af Naadensaaret skulde finde Sted, kun kunde fastsættes ganske vilkaarlig. Da Huslejeportionen nydes i halvaarlige Dele, idet der i denne hele Ordning intet kjendes til Udregning for mindre Tidsrum, maatte Forlængelsen nødvendigvis foregaa i Halvaar. Men det vilde være lige vilkaarligt, om man for Hammerichs Bo vilde forlænge Naadensaaret enten for et Halvaar, *o*: den kortest mulige Tid, i hvilken Forlængelse overhovedet kunde ske, eller for to Halvaar, altsaa til Oktober Flyttedag 1878, i Følge en Betragtning om, at Naadensaaret skulde beregnes med den Længde, som det vilde have haft, hvis vedkommende Professor blot i et Øjeblik havde været i virkelig Nydelse af Retten. Hvor forkasteligt dette sidste vilde være, viser sig ogsaa deri, at denne Beregningsmaade da ogsaa maatte føre til, at Hammerichs Bo kunde have fordret Naadensaar til Oktober Flyttedag 1878, hvis han havde overlevet April Flyttedag i Aar, men strax derefter var afgaaet ved Døden. Det ses ogsaa let, at enhver Forlængelse ud over de i 1847 fastsatte Terminer, konsekvent gennemført, vilde føre til en fuldstændig Forstyrrelse af de i 1847 givne Regler for Naadensaaret. Hvis nemlig en slig Forlængelse ikke skulde blive aldeles uretfærdig mod den Professor, som er den næste i Optionsordenen, saa maatte hans eller hans Bos Naadensaar forlænges i en tilsvarende Tidslængde, altsaa til enten 3dje eller 4de Flyttedag efter Afgang, eftersom man forlængede Naadensaaret for Hammerichs Bo med et eller to Halvaar. Men denne Forlængelse vilde da forplante sig videre, og det vilde være tilfældigt, om Forrykkelsen i de fastsatte Terminer nogen Sinde vilde bringes til Ophør derved, at en Professor, som havde Huslejeportion med det extraordinært lange Naadensaar, fik Embedsbolig, der satte ham uden for de til Option og de dermed forbundne Fordele berettigedes Kreds.

Det eneste Retsprincip i den gjældende Ordning, hvorpaa Paastanden om en extraordinær Forlængelse af Naadensaaret i visse Tilfælde kunde tænkes støttet, skulde være den anerkjendte Grundsætning, at den, der operer, erhverver en Ret til Huslejeportionen strax fra Formændens Afgang, uagtet selve Nydelsen udsættes. Man kunde navnlig i denne Grundsætning ville lægge den Betydning, at Optanten skal stilles ganske paa samme Maade, som om han strax var kommet til virkelig Nydelse af Retten, altsaa, om han end dør strax, skal fingeres at have været, om end blot et Øjeblik, i Nydelsen. Men en saadan Fiktion ligger aldeles ikke i hin

Grundsætning. Denne betegner kun, at den opterende erhverver Retten efter de ved Formandens Afgang bestaaende Forhold, uden Hensyn til de Forandringer, som disse Forhold maatte undergaa, inden han kommer til Nydelsen, og som vilde have forandret Optionsordenen, hvis de havde foreligget ved Formandens Afgang, Forandringer, paa hvilke Referendarii Skrivelse anfører en Række Exempler. Erhvervelsen er ved Optionen afsluttet og endelig berigtiget; den Nydelse, den giver ham Adgang til, er ham tilsikret og forbeholdt. Men hvori denne Nydelse bestaar, dens Indhold, Omfang og Grænser, ligger ganske uden for hin Grundsætnings Raaderum; det beror paa den i øvrigt gjældende Ordning, særlig, hvad Naadensaaret angaar, paa den i 1847 givne Regel.

Ej heller ligger der i det benægtende Resultat noget, som kan siges at komme i Strid med den Tanke, der var ledende ved Ordningen af 1847. Vi skulle i denne Henseende først bemærke, at denne Ordning ikke har tilsigtet at gennemføre det Princip, at Naadensaaret er et annus refusionis, saaledes at vedkommende Professor i Vederlag altid faar netop det, som han har maattet afstaa til sin Formand. Selv bortset fra den Afvigelse herfra, som følger af, at den mindste Tidsdel, hvorfor Huslejeportion beregnes, er et Halvaar, var man sig fuldt bevidst, at hin Udjævning ikke sikredes ved den givne Regel. Som et oplysende Exempel herpaa skulle vi nævne det Tilfælde, at en Professor, som har Huslejeportion, faar Fribolig eller Embedsbolig i teknisk Forstand (ikke Optionsbolig), f. Ex. ved at blive Regensprovst eller Hospitalslæge o. s. v. Hans Huslejeportion vil da ofte ophøre med Udløbet af det Halvaar, i hvilket han beskikkedes til den med Fribolig forbundne Stilling, saaledes som det er forudsat af J. E. Larsen i den Betynkning, som findes i Selters Aarb. f. 1847 S. 73, og som det ogsaa i et for Fakultetet oplyst Tilfælde, der indtraf med Hensyn til Professor Ussing i forrige Aar, er antaget af Konsistorium. Den næste Professor i Optionsrækken kommer altsaa allerede i det følgende Halvaar i Nydelse af Huslejeportion, medens hans Naadensaar dog utvivlsomt maa beregnes efter den almindelige Regel i conclusum consistorii af 1847. Men dernæst, selv om man i det foreliggende Tilfælde vilde gjøre Anvendelse af hint Synspunkt om Refusion, kan det ikke erkjendes, at det benægtende Resultat er særlig ubilligt for Professor Hammerichs Bo. Paa Grund af Regelen om Halvaarsberegningen, og da Professor Scharling først er afgaaet efter Oktober Flyttedag 1876, vilde Professor Hammerich nemlig, selv om der ingen Regel om Naadensaar var, saaledes som Tilfældet var efter Ordningen før 1847, dog først være kommet til Nydelse fra April Flyttedag d. A. Men da han er død inden denne Termin, har han i Virkeligheden ikke paa Grund af Formandens Naadensaar mistet noget af det, han uden dette vilde have haft. Kun hvis han havde overlevet April Flyttedag og var død i det dermed begyndte Halvaar, vilde han efter Vederlagsprincippet have haft et billigt Krav paa Erstatning for et Halvaars Huslejeportion, og dette Vederlag vilde han ogsaa da have faaet, idet han efter Regelen før 1847 vilde have opbebaaret Huslejeportionen for Halvaaret fra Oktober Flyttedag 1877 til April Flyttedag 1878.

Fakultetet maa i Henhold til de fremsatte Betragtninger erklære sig enig i det Resultat, som Referendarius foreløbig har opstillet som det rigtige, nemlig at der ikke tilkommer Professor Hammerichs Bo Krav paa nogen Del af Huslejeportion, hvorimod den efter ham opterende Professor indtræder i Nydelsen af Huslejeportion umiddelbart ved Udløbet af Professor Scharlings Naadensaar og ved Professor Nielsens dermed sammenfaldende Tiltrædelse af Friboligen“.

4. Oversigt over alle til Universitetslærernes Embeder knyttede Indtægter.

I Anledning af en fra det akademiske Kollegiums Sekretariat ved Christiania Universitet indkommet Forespørgsel om Lønningsforhold ved Københavns Universitet, tilsendte Konsistorium det en Gjenpart af en af Universitetsbogholder Hørring efter Foranledning af Statsrevisionen under 17. Maj 1877 udarbejdet Oversigt over alle til Universitetslærernes Embeder knyttede Indtægter, baade dem, der ved Pensionsberegning medtages som visse eller uvisse, og dem, der ikke medtages ved Pensionsberegning. Denne Oversigt, der har almen Interesse, meddeles her:

„For 45 normerede Professorer, Lektorer og Docenter, 2 Inspektorer ved Universitetets forenede naturhistoriske Museum, som ere forpligtede til uden særligt Vederlag at holde offentlige Forelæsninger over deres specielle Afdeling af Naturhistorien, og 8 ekstraordinære Docenter har den til Universitets Embedet knyttede Indtægt været:

A. Indtægter, der ved Pensionsberegning medtages som visse Indtægter:

1. Lønning for de normerede Professorer, Lektorer og Docenter i Henhold til Lov 25. Marts 1871 § 3, for Inspektorerne ved Universitetets forenede naturhistoriske Museum i Henhold til nævnte Lovs § 7, for de ekstraordinære Docenter i Henhold til Finanslovens Udgiftspost 7. a, b. og c, saaledes som denne Post gennem de aarlige Finanslove har udviklet sig.
2. De for normerede Professorer bestemte 8 Huslejeportioner, hver paa 800 Kr., jfr. L. 25. Marts 1871 § 3.
3. Den aarlige Løn 126 Kr. af Universitetets Kasse for det Medlem af Konsistorium, der for hvert Aar er valgt til Rektor, jfr. Anm. til Finanslovforslaget for 1859—60 ad 1. d.

B. Indtægter, der ved Pensionsberegning medtages som uvisse Indtægter:

1. Dyrtidstillæg i Henhold til hvert Aars Finanslov.
2. Personligt Tillæg (Rest af Sædomskrivningstillæg) efter L. 26. Marts 1870 § 10. Nu i alt 64 Kr., ligelig fordelte paa 4 normerede Professorer.
3. Honorar for Forelæsninger og Øvelser, efter Gjennemsnit af de 5 sidste Universitetsaar 1644 Kr. 60 Ø., fordelte paa 7 normerede Professorer, nemlig med 213 Kr. for en Professor i det theologiske Fakultet, 331 Kr. 60 Ø. for 5 Professorer i det rets- og statsvidenskabelige Fakultet og 1100 Kr. for en Professor i det filosofiske Fakultet. Det bemærkes, at af det samlede Beløb 1644 Kr. 60 Ø. ere 528 Kr. 60 Ø. tilfaldne 5 Professorer, som ere underkastede den herhen hørende Bestemmelse i L. 25. Marts 1871 § 4, medens Resten 1116 Kr. er oppebaaret af 2 Professorer, for hvilke den nævnte Bestemmelse ikke har Anvendelse.
4. Friboliger, i alt 9, nemlig de tilbage værende 2 Professorresidenser og 7 til Embederne knyttede Boliger, jfr. L. 25. Marts 1871 § 3. De sidst ommeldte Boliger tilfaldt den normerede Professor i Zoologi som Bestyrer af en Afdeling af det forenede naturhistoriske Museum foruden af Museets Studie- og Forelæsningssamling, Professoren i Mineralogi og Geognosi som Bestyrer af det mineralogisk-geognostiske Museum, Professoren i Kemi som Bestyrer af Universitetets kemiske Laboratorium, Professoren i Astronomi som Bestyrer af det astronomiske Observatorium, Professoren i Fysiologi som Bestyrer af det fysiologiske Laboratorium, Professoren i Anatomi som Bestyrer af det normal-

- anatomiske Museum samt endelig den Professor, der beskikkes til Provst ved Kommunitetet og Regensen. I Forbindelse hermed skal jeg bemærke, at Universitetslærerne i kirurgisk Klinik, medicinsk Klinik og Fødselsvidenskab som saadanne tillige ere ansatte, de to første ved det kgl. Frederiks Hospital som Overlæger (kgl. Resol. 22. Jan. 1873), den sidste ved Fødselsstiftelsen som Overakkouchør og Læge (Reskr. 23. Marts 1787 § 4 og Univ. Fund. 7. Mai 1788 Kap. I. § 1), med hvilke Stillinger Fribolig er forbundet. Denne følger altsaa ligefrem med Universitetsembedet, men har dog sin Grund i Virksomheden ved den paagjældende Stiftelse, under hvis Bestyrelse Friboligen henhører; en mulig Pensionsberegning af Boligens Værdi synes derfor i hvert Fald ikke at kunne vedkomme Universitetet.
5. Brænde, 10 Favne, tillagt den som Regensprovst fungerende Professor, dog saaledes, at han selv maa bekoste Savning og Hugning (Minist. Resol. 6. Juni 1859).
  6. Huslejeportion 356 Kr. 96 Ø. af det Rostgaardske Legat, oppebaaret af Professor Rostgardianus i Historie ved Siden af hans Professorlønnig, jfr. Lindes Medd. f. 1857—63 S. 169—71 og 572.
  7. Den for hvert Aar valgte Rektors Andel i Gebyrer for Immatrikulationer, Testimonia publica og Disputatser, jfr. Sp. Regl. 11. Jan. 1839 i Selters Aarvog for s. A. S. 53 fl., hans Andel i Gebyrer for Bestallinger, jfr. Selters Aarvog for 1839 S. 60, samt fundatsmæssig Legatrente 38 Kr. 74 Ø. som Godtgjørelse for et Legats Bestyrelse, efter 5 Aars Gjennemsnit i alt 1245 Kr. 14 Ø.
  8. Distributs i Følge fundatsmæssige Bestemmelser af Universitetets Legatkasse til de 16 normerede Professorer, der ere Medlemmer af Konsistorium, efter 5 Aars Gjennemsnit i alt 993 Kr. 92 Ø., for hver af dem altsaa 62 Kr. 12 Ø.
  9. De for hvert Aar valgte 5 Dekaners Sportler for Testimonia publica og Disputatser, Sp. Regl. 11. Jan. 1839, efter 5 Aars Gjennemsnit i alt 572 Kr., nemlig 200 Kr. for det theologiske Fakultets, 104 Kr. for det rets- og statsvidenskabelige Fakultets, 180 Kr. for det lægevidenskabelige Fakultets, 80 Kr. for det filosofiske Fakultets og 8 Kr. for det matematisk-naturvidenskabelige Fakultets Dekanus.
  10. Examenssportler for det rets- og statsvidenskabelige Fakultets Dekanus ved den statsvidenskabelige Examen (Ministeriets Resol. 6. Juli 1852), efter 5 Aars Gjennemsnit 28 Kr., og for det lægevidenskabelige Fakultets Dekanus ved den lægevidenskabelige Examens 1ste og 2den Del (Minist. Resol. 5. Febr. 1858) samt Tandlægeexamen (kgl. Resol. 19. Febr. 1873), efter 5 Aars Gjennemsnit 803 Kr. 58 Ø.
  11. Examenssportler ved den lægevidenskabelige Examens 1ste og 2den Del for det som Notarius ved det lægevidenskabelige Fakultet fungerende Fakultetsmedlem (Minist. Resol. 5. Febr. 1858), i Regelen det yngste, efter 5 Aars Gjennemsnit 507 Kr. 72 Ø.
  12. Andre Fakultetssportler, væsentlig de ved Disputatser Opponentterne ex officio (Sp. Regl. 11. Jan. 1839) tillagte Gebyrer, efter 5 Aars Gjennemsnit i alt 490 Kr. 62 Ø., fordelte med 19 Kr. 20 Ø. for Universitetslærere under det theologiske Fakultet, 31 Kr. 20 Ø. for Universitetslærere under det rets- og

- statsvidenskabelige Fakultet, 268 Kr. 50 Ø. for Universitetslærere under det lægevidenskabelige Fakultet, 155 Kr. 72 Ø. for Universitetslærere under det filosofiske Fakultet og 16 Kr. for Universitetslærere under det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet.
13. Fundatmæssig Godtgjørelse for de Professorer, der fungere som Eforer ved Collegium Medicum og Elers Kollegium, henholdsvis 41 Kr. 16 Ø. og 55 Kr. 78 Ø. aarlig.
  14. Godtgjørelse for Professorer som Eforer ved de med Universitetet forbundne Legater, hvis Fundatser undtagelsesvis fastsætte saadan Godtgjørelse, i alt et aarligt Beløb af 816 Kr. 11 Ø., fordelt paa 6 Professorer.
  15. Godtgjørelse til den Professor, der fungerer som Frue Kirkes akademiske Værge, nemlig af Kirkens Kasse og de direkte i den indflydende Jordebogsindtægter en Pengeløn af 100 Kr. 25 Ø. og 36 Tdr. 4 Skpr. 2 Fdkr. Havre efter Kapitelstaxten, hvortil kommer en Andel i Hvidovre Bys Kirketiende. Denne Andel blev af den i Aaret 1833 beskikkede akademiske Værge, Professor H. N. Clausen, oppebaaret med 220 Tdr. 7 Skp. 2½ Fdk. Byg efter Kapitelstaxten, dog med Fradrag af 45 Kr. til Landskat, men er for hans Efterfølger af Konsistorium foreslaaet nedsat til 54 Tdr. Byg efter Kapitels-taxten uden Afdrag til Landskat, et Forslag, der imidlertid endnu ikke har faaet sin Afgjørelse.
  16. Examensindtægter, nemlig ved den almindelige Forberedelsesexamen (kgl. Resol. 17. Juli. 1857 § 7), juridisk Examen for ustuderede (Sp. Regl. 11. Jan. 1839), Tandlægeexamen (kgl. Resol. 19. Febr. 1873), den farmaceutiske Examen (Justitsministeriets Skrivelse 28. Juni 1858) og den lægevidenskabelige Forberedelsesexamen (kgl. Resol. 27. Oktbr. 1843 og Minist. Resol. 12. Decbr. 1871), efter 5 Aars Gjennemsnit i alt 2492 Kr., fordelte paa 20 som Examinatorer fungerende Universitetslærere, nemlig med 485 Kr. 60 Ø. paa det rets- og statsvidenskabelige Fakultet, 465 Kr. paa det lægevidenskabelige Fakultet, 689 Kr. paa det filosofiske Fakultet og 852 Kr. 40 Ø. paa det matematisk-naturvidenskabelige Fakultet.

C. Indtægter, der ikke medtages ved Pensionsberegning.

1. Honorarer, som Medlemmer af Konsistorium oppebære for særlige, dem paa-hvilende Forretninger, nemlig 400 Kr. for hver af inspectores qvæsturæ (kgl. Resol. 15. Decbr. 1843) og 600 Kr. for den yngste retskyndige Professor, der er Medlem af Konsistorium, som dettes Referendarius (Univ. Normalregl. 13. Novbr. 1844 og Anm. til Finanslovsforslaget f. 1861—62.).
2. Godtgjørelse 200 Kr. af Kommunitetets samlede Lønningssum for hver af de 3 Professorer, der danne Bestyrelseskomiteen for Kommunitetets og Regensens Stipendievæsen (Kommunitets Regl. 11. Febr. 1848 § 13).
3. Lønning 600 Kr. for den Professor, der fungerer som Provst ved Kommunitetet og Regensen (kgl. Resol. 15. Septbr. 1829).

At de her nævnte Indtægter ikke blive at medtage ved Pensionsberegning, er fastsat ved L. 12. Jan. 1858 §§ 9, 10 og 34; for saa vidt de endnu indtil den seneste Tid ere blevne medregnede, har dette været grundet i, at den paa-gældende Professor havde Ansættelse i en af de ommeldte Bestillinger, inden den nævnte Bestemmelse traadte i Kraft.

D. Indtægter, om hvis Forhold til Pensionsberegning Spørgsmaal ikke har foreligget:

1. Renter 465 Kr. af det Kratzensteinske Legat, oppebaarne af den, der til hver Tid er Professor i Fysik, som Emolument ved Siden af hans lovbestemte Lønning, jfr. Lindes Medd. f. 1849—56 S. 309—15. Den angaaende de Rostgaardske Legatrenter (anførte oven for under B. Nr. 6) bestaaende Regel vil mulig kunne faa Betydning ogsaa for den her ommeldte Legatrente, saaledes at ogsaa denne ved Pensionsberegning kommer i Betragtning som uvis Indtægt.
2. Rente 720 Kr. af det Lundske Legat under Universitetets Udgiftspost 3. c., det forenede naturhistoriske Museum, oppebaaret af 2den Inspektor ved dette Museum, Professor Reinhardt, som et Emolument ved Siden af hans lovbestemte Lønning. Efter de Forhandlinger, der gik forud for dennes Fastsættelse, jfr. Rigsdagstid. f. 1868—69, Tillæg A. Sp. 1673—76 og f. 1870—71, Tillæg B. S. 345, synes dette Emolument for Professor Reinhardts Vedkommende at have Karakter af et personligt Tillæg og som saadant, altsaa som vis Indtægt, eller dog som Legatrente og da som uvis Indtægt, at burde medtages ved eventuel Beregning af Pension for ham.
3. Forelæsningshonorar 400 Kr. for 1ste Inspektor ved det forenede naturhistoriske Museum, Professor Schiødte, ved Siden af hans lovbestemte Lønning. Dette Honorar udbetales af Honorarsummen under Universitetets Udgiftspost 7. a. og maatte herefter synes ikke at kunne komme i Betragtning ved Pensionsberegning. De oven for citerede Steder i Rigsdagstidende vise imidlertid en Forbindelse mellem dette Honorar og den Lundske Legatrente, idet Professor Schiødte netop af Hensyn til den om Legatet truffne Bestemmelse beholdt det her ommeldte Honorarbeløb. Kun saaledes kom nemlig 1ste Inspektor, Professor Schiødte, paa en samlet Lønning af 4000 Kr. (Maximum 3600 Kr. af lovbestemt Lønning + 400 Kr. i Honorar), medens 2den Inspektor, Professor Reinhardt, i samlet Lønning erholdt 3920 Kr. (Maximum 3200 Kr. af lovbestemt Lønning + 720 Kr. i Legatrente). Saafremt derfor den Lundske Legatrente maa medtages ved Pensionsberegning for Professor Reinhardt, synes Honoraret 400 Kr. som personligt Lønningssupplement at burde paa samme Maade komme i Betragtning for Professor Schiødte. Overhovedet ville de citerede Steder i Rigsdagstidende i deres Helhed formentlig vise, at der ved Siden af Lønningslovens Ordning af Inspektorembedernes Lønninger blev for de da værende Inspektorer, under Hensyn til deres indtil da oppebaarne Indtægter, truffet en personlig Lønningsordning, og fra dette Synspunkt synes da de foranførte Spørgsmaal at burde afgjøres, ikke fra den mere tilfældige Maade, hvorpaa deres Lønningsbestanddele ere posterede og betegnede.
4. Personlig Godtgjørelse 600 Kr. til Overlægen ved den ene medicinske Afdeling paa Frederiks Hospital, Professor With, udbetalt under Universitetets Udgiftspost 7. e. Denne Godtgjørelse, hvorom henvises til Rigsdagstidende for 1872—73 Tillæg B. Sp. 235—38, er et Vederlag for det Indtægtstab, som den nævnte Professor kom til at lide, idet han som Følge af den ved kgl. Resol. 22. Januar 1873 under Hensyn til Universitetsundervisningen truffne Omordning af Hospitalet, maatte afgive sit hidtil værende Overlægehonorar 1200 Kr. og en Huslejegodtgjørelse af 400 Kr. mod at erholde en Fribolig;

som han selv maa vedligeholde, og hvoraf han ogsaa maa svare Skatter. Ligesom denne Godtgjørelse efter sin Oprindelse formentlig maatte bortfalde, saafremt Professor With skulde gaa over i en anden Docentpost og derfor fratræde sin Stilling som Overlæge, saaledes kan den, saa vidt skjønnes, i Henseende til Pensionsberegning ikke give anden eller større Ret end det Overlægevederlag, som den erstatter; og da nu dette sidste ikke gav Adgang til Pension, hverken af Hospitalets eller Universitetets Kasse, vil den ommeldte Godtgjørelse heller ikke ved Pensionsberegning kunne medtages.“

Da en Professor ved en skriftlig Fakultetsforhandling angaaende det mundtlige Forsvar til Erhvervelse af Doktorgraden havde omtalt en af de officielle Opponenters Opposition i Udtryk, som Konsistorium maatte finde i høj Grad utilbørlige og uforenelige med det Hensyn, som skyldes en Kollega under en embedsmæssig Forhandling, udtalte Konsistorium for Fakultetet sin Beklagelse af, at den paagjældende havde kunnet lade sig henrive til at fremsætte Ytringer af en Art, der ikke kunde taales, naar en Fakultetsforhandling skulde bevare den sømmelige Karakter, som maatte kræves af enhver Forhandling, der førtes i et offentlig Hvervs Medfør, og anmodede Fakultetet om at tilkjendegive den paagjældende dette.

III. Forelæsninger, Øvelser og Examina.

1. Erhvervelse af akademisk Borgerret med dertil hørende Examina.

a. Om Religionsundervisningen i de lærde Skoler.

Ved kgl. Anordn. 5. Avg. 1871 § 2 Nr. 5 er det bestemt, at Undervisningen i Religion i de lærde Skoler, ophører med den tredje Klasse, saa at der som Følge deraf ingen Undervisning gives i Religion i de tre øverste Klasser. Om Grundene til denne væsentlige Afvigelse fra, hvad der tidligere bestod, maa Oplysning navnlig søges i de Forhandlinger, der en længere Aarrække forud havde været førte om Undervisningen i de lærde Skoler, og blandt andet i 1857 foranledigede Nedsættelsen af en Kommission, angaaende hvis Udtalelser om Religionsundervisningen senere indhentes Betænkning fra det theologiske Fakultet, jfr. Lindes Medd. angaaende det lærde Skolevæsen 1849—56 S. 58 ff. En i alt Fald medvirkende Grund maa herefter antages at have været Uvished om, hvorvidt den hidtil værende Religionsundervisning i de lærde Skoler, for saa vidt den førtes ud over Konfirmationsalderen, havde svaret til sin Hensigt, idet ved den Disciplene blandt andet ofte førtes ind paa Undersøgelser, de ikke ret magtede, og som derfor kunde have skadelige Følger.

Under Henvisning til disse Forhandlinger og med den Bemærkning, at der lige siden hin Undervisnings Ophør havde hævet sig Stemmer derimod, i den seneste Tid ogsaa fra flere Landemoder, optog Ministeriet Spørgsmaalet til Drøftelse, og begjærede blandt andet i Skrivelse af 22. Avg. 1876 det theologiske Fakultets Erklæring om Sagen.

Det bemærkede heri til Vurdering af den da værende Tilstand, at det kunde antages som Regel, at Disciplene ved Udgangen af tredje Klasse vare omtrent 15